

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Quæstio V. De Eleemosyna tam corporali quam spirituali adeoque de
correptione fraterna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

proficisci debeat, de qua resuo loco tom. 4 Ita etiam Sotus loc. cit. putat obligare quando valde arduum opus suscipiendum est; aut alioquin ob tentationis vim, animæ salus periclitatur. Sed cum etiam orationis, aut alterius virtutis actu robur impetrari possit, tentatioque vinci, non est cur determinate ac vniuersim actus dilectionis Dei requiratur, vt recte notauit Azor loc cit. Quia ratione etiam is actus vix vnquã ad alia opera externa virtutum determinate necessarius erit. Alia ratio est susceptionis Sacramentorum, ad quam rite obeundam, nonnunquã in homine peccatore necessaria esse potest perfecta contritio, & consequenter etiam dilectio Dei saltè virtualis super omnia, vt dictum. Neque vero omissio huius actus hoc casu est peccatum speciale & distinctum ab eo peccato, ad quod vitandum requirebatur: Secus est in ijs casibus, in quibus hoc præceptum per se obligare diximus.

84 **ASSERTIO V.** Sed & aliquando necessarius est actus dilectionis supernaturalis proximi. Ita habet communis Doctorum sententia apud citatos; quicquid in contrarium dixerit Caietanus loc. cit. Colligitur ex cit. Matthæi 19. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum* Ratio est; quia proximo efficaciter velle debemus bona supernaturalia, hæcque eidem pro loco & tempore ex affectu charitatis procurare. Tum quia proximus est verè amicus per charitatē, vt superius dictum; ergo tenemur subinde amorem amicitiae erga eundem per charitatem elicere, vt in simili de dilectione Dei dictum.

85 **ASSERTIO VI.** Hic tamen actus per se non ita necessarius est, vt in eo sistatur; sed solum vel ob exercendum actum aliquem externum charitatis erga proximum, vel ob vitandum ipsius odiū. Significat Valentia hic q. 19. punct. 2. Ratio est; quia hic actus internus per se neque notus est proximo, neque utilis: cum tamen amor internus Dei & notus sit ipsi, & per se quidam ipsius cultus, merito proinde re-

quisitus, etiam sine vilo respectu ad actū externum.

Dices primò; hinc consequens esse, aliquem Eremitam, qui solus absque omni consortio humano habitet, nunquã teneri tota vita sua elicere actum dilectionis proximi; vt pote cui nullum ipse externum charitatis officiū præstare potest. Respondeo negando sequelã; tenetur enim talis nihilominus orare, pro salute proximorū; quæ oratio dicitur externus actus charitatis, quia est actus diuersæ virtutis atque etiam potentiae, quamuis ex motiuo charitatis profectus.

Dices secundo, externū actum charitatis non esse proximo exhibendū ex præcepto, nisi in casu necessitatis; fieri autē potest, vt alicui tota vita sua nullus talis casus necessitatis occurrat. Respondeo, in tali casu sufficere comunem notitiam necessitatis proximorū in genere, saltè vt orare pro eodem teneamur.

Dices tertio, hac ratione probat actū dilectionis elicendum esse erga omnes homines; maximè quia omnes sunt amici; id verò non videtur vsu receptū. Respondeo, concedendo sequelam: id enim ipse Christus faciendum indicauit, quando in oratione dominica nos generatim pro omnibus orare docuit. Neque enim pro nobis ipsis tantum singuli, sed generatim pro omnibus hominibus oramus; *Pater noster etc. Adueniat regnū tuū. Dimitte nobis debita nostra.*

88 Dices quarto, officia externa charitatis, ipsamque etiam orationē sufficienter exhiberi & peragi posse absque interno affectu & dilectione proximi. Respondeo constanter admodum & efficaciter non posse, si nunquã intercedat actus internus charitatis. Quo fit, vt etsi opus non sit, quoties externū officiū charitatis proximo exhibemus, actum internū dilectionis, præsertim supernaturalis, erga eundem elicere, opus sit tamen aliquando, & quidem iterato eundē subinde exercere. In qua tamen re fatendum est, vel ob eam ipsam causam, non leuiter subinde peccari; vt vere dici possit; *Quoniam; frigesces charitas multorum,* Matth. 24. v. 12.

Q V Æ S T I O V.

De Eleemolyna tam corporali, quam spiritali; adeoque de correptione fraternā.

S. Thomas 2. 2. q. 32. & 33.

Absoluetur hæc quæstio quinque dubitationibus. I. Quid in genere est quotuplex, cuiusque utilitatis sit Eleemolyna. II. De præcepto Eleemolynæ corporalis; an est quando obliget: itemque de quibus rebus, à quibus, & quanta fieri possit eleemolyna. III. An expediat, sine discrimine quosuis pauperes ad eleemolynarum acceptionem, petitionemque, vbiuis locorum admittere. IV. An est quando, seu quibuscum circumstantijs fraterna correptio sit in præcepto. V. An est quis in Correptione fraternā ordo sit seruandus.

D V B I V M I.

Quid in genere, & quotuplex, cuiusque utilitatis sit Eleemolyna.

S. Thomas 2. 2. q. 32. a. 1. 2. 3. & 4.

85 **Q**uantum ad primū attinet, Eleemolyna per se & immediatè est actus misericordiae; vt quæst. præced. dub. vlt. dictū, & patet ex ipsa notione nominis, græcè à miserendo deriuati. Quo tamen non obstante, mediatè & imperatiuè potest esse actus tū charitatis, ex dictis ibidem; tum religionis, Heb 13.

v. 16. *Talibus hostijs promeretur Deus;* tum etiam poenitentiae siue iustitiae; ex Dan 4. v. 24. *Peccata tua Eleemolynis redime.* Definitur, opus, quo subuenitur indigenti, ex compassione, propter Deum, iuxta S. Thomam q. 32. a. 1. Sed vbi de ipsa per se eleemolyna sermo est, vltima particula rectius omittitur.

nam tuam reperunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives. Lucæ 16. Epulo in Lazarum immisericors damnatur. 1. ad Timoth. ultimo v. 17. & 18. Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublimè sapere, neq. sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuo &c. facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam. Huc etiam ex parte spectant illæ in diuites cominationes. Luc. 6. v. 24. *Ve vobis diuitibus, quia habetis consolationem vestram.* Luc. 18. v. 25. *Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.* Iacob. 5. v. 1. *Agite nunc diuites, plorate ululantes in miserijs vestris quæ aduenient vobis.* Nimirum quia cum diuitijs facile coniuncta esse solet immoderata cupiditas, quæ hominẽ à religionis & misericordiæ studio auertit. Ratio est. Quia charitas exigit, ut quãdo comode & facile possumus, necessitati proximi subueniamus: tum quia graues & leues necessitates proximi vix satis inter se discerni possunt: tum quia valde necessarium est Reipub. in qua sæpe maior pars pauperum est, ut communes eiusmodi necessitates subleuentur.

15 Ex dictis colligitur, etsi in singulis particularibus casibus, ob paritatem materiæ, nõ sit plus quàm veniale, comunem & leuẽ necessitatẽ patienti, elemosynã negare; modo vbi facultas suppetit, nulla grauis scienter negligatur, & aliquando etiã nullum, si quis prudenter differat, ut cum omnib⁹ non possit, alij cui malit, aut etiã egentiori tribuat, ut habetur ex S. Thomã cit. q. 66. a. 7. nihilomin⁹ tamẽ ex illorum auctorit. quos secuti sum⁹, sententia, mortale peccatũ esse, si quis superflua habens statuat, in comunib⁹ necessitatib⁹ pauperum nullã vnquã elemosynã facere; aut si, quod moraliter tantundẽ est, saltẽ cum implicito eiusmodi proposito, re ipsa nullã vnquã in tali casu de superfluis elemosynã faciat; quia materia & debitum hoc, etsi respectu singulorum leue sit, graue tamen est respectu communitatis, ut recte notauit Valentia loc. cit.

16 Notanda tamẽ interim duo. Primum, necessaria ad statum dici illa ex S. Thomã hic q. 3. a. 6. & Caietano ibidẽ, sine quib⁹ non potest vita conuenienter agi, secundum conditionẽ & statum presentem, aut probabiliter per licita media acquirendum, tam ppriã personæ, quàm aliorum, quorũ cura nõ bis incumbit; spectata quidẽ hac in re, nõ solum presentis necessitate, sed etiã prõbabiliter, prudentis viri iudicio, futurã; ita ut hac in re non habeatur quidẽ ratio omnium, quæ absolute possunt contingere in futurum; hoc enim esset de craftino superflue cogitare, contra præceptum Christi Matthæi 6. sed eorum tantum, quæ probabiliter, & ut in plurib⁹ occurrunt, ut recte notauit S. Thomã a. 5. ad 3. Quo fit, ut eiusmodi necessarium non consistat in indiuisibili, sed habeat magnã latitudinẽ; ita ut sæpe multis additis, non possit iudicari superfluum; & multis etiã sublati, adhuc ceteri possit necessariũ utrunq; remanere, ut etiam notauit S. Thomã cit. a. 6.

17 Notandum secundo, non tamen ideo superflua habentib⁹ prohibitum esse, opes suas ad alios etiam honestos vsus cõuertere, v. g. ad ædificationẽ seu ornatum templorum, ad conuiuia moderata amicorum; ad liberalẽ ac moderatã donationẽ, & non solum quia hæc ipsa possunt ad decentiã status specta-

re, sed etiam quia templum potest aliquãdo magis esse necessarium bono comuni, quàm multorum etiam pauperum in leuib⁹ eiusmodi necessitatibus subleuatio. Accedit, quod qui donat, aut indigenti donat, & sic saltem quoad substantiã elemosynã facit; aut non indigent, & tunc onus dandi elemosynã cum pecunijs in alterum transfert, sine damno pauperum. Ex quibus facile soluitur contrariã sententiã fundamenta.

Quæritur secundo an præceptum Elemosynæ omnes ex æquo obliget; quibusue casib⁹ obligare desinat: & an sufficiat aliquãdo indigenti mutui dare.

ASSERTIO I. In prædictis casibus, ad dandam elemosynã multo strictius, quàm alij seculares, obligantur personæ Ecclesiasticæ, habentes redditus Ecclesiasticos; & in his maximè Episcopi, & animarũ pastores. Ita docent ex certa & communi omnium sententia Bannes, Valentia, loc. cit. Et colligitur ex 1. ad Timoth. 3. v. 2. *Oporet Episcopũ esse &c. hospitalem &c. non cupidũ.* Idẽ habetur ex S. Gregorio hom. 14. in Eccl. & Concilio Tridentino sessione 23. de Reformat. c. 1. vbi dicitur, *præcepto diuino mandatum esse omnibus, quibus animarũ cura commissã est &c. etiã pauperũ aliarũq; miserabilũ personarũ curã paternã gerere.*

Vnde etiam sumitur ratio ab officio petita: præterquã quod iuxta canones, redditus Ecclesiastici peculiari ratione sunt pauperib⁹ obligati; adeo ut vel beneficiarij non sint dñi bonorum superfluum, sed dispensatores tantũ, de quo inferius d. 4. vel certè si dominũ habent, ideo habent, ut in ideo pauperes subleuent; idq; tum ex intentione Fundatorũ; tum ex legum Ecclesiasticarum decreto; ut prout saltem ex strictissimo præcepto misericordiã pauperibus subuenire teneantur, iuxta eõdem.

Vnde Bannes: *Ego sane, inquit, nullum Episcopum Hispania absoluerem, nisi saltem quartam partem redditũ in elemosynas expenderet.* Et addit, in grauioribus necessitatibus famis, aut pestis, etiã ad amplius teneri, ita ut aliquando teneantur ex propria suppellectile, & vasis argenteis elemosynam facere. Quæ de re multi canones existunt apud Gratianũ causa 10. q. 1. & causa 12. & causa 16. q. 1. & causa 22. q. 4. Similis est ratio quarundam Religionum, & Monasteriorum seu religiosarũ domũ, quæ ex speciali ratione fundationis seu instituti ad elemosynas & hospitalitatem obstringuntur.

ASSERTIO II. Omnes tamen obligationes superius relatæ cessant; Primo quãdo pro tempore, quocunq; demũ casu, facultas subueniendi deest; nemo enim tenetur ad impossibile. Secundo quãdo proximi necessitas plane ignoratur. Nam etiã tunc subleuari nõ potest; nec vero in eã vllus tenetur inquirere, nisi prælatus, paterfamilias, & alij quib⁹ ex officio subditorum cura incumbit; esset enim alioqui id onus plane intolerabile; nec est hæc rerũ particularium cognitio p se vsquam præcepta. Tertio, cum quis probabiliiter scit, eã necessitatẽ p alium opportune subleuatũ iri, quia tunc proxim⁹ meo opẽ nõ indiget. Quarto, quãdo aliquis non potest subleuare personã priuatã miseriam, nisi vel quoad se, vel quoad sibi coniunctos, partẽ aut maiorẽ necessitatẽ incurrat, iuxta dictã de ordine charitatis q. 3. dub. 4. conuenienter S. Thomã hic q. 3. a. 6. & 9. Caietano, Banni ibidem Valentia q. 9. punct. 4.

20 **ASSERTIO III.** Si proximus indigens habet alibi bona; aut saltē eius conditionis sit, vt probabiliter existimetur acquiratur; aut vsu tantum rei vsu nō cōsumptibilis indigeat; aut quoties res magni pretij, v. g. 20. aureorum, ad præsēntē necessitatē subleuandā est expendenda, non est necessarium indigenti absolute donare, sed satis est mutuo dare, vt is datum restituat sub cōditiōe, cum aliquando possit. Ita Nauarrus c. 24. Manual. n. 5. Couaruias in reg. peccatum part. 2. §. 1. n. 3. & 4. post Adrianum in 4. de restitut. qui absolute docent, satis esse, si quis tempore praecepti eleemosynae, aut donando, aut mutuando proximo subueniat.

Sed hoc velut alienum à cōmuni sensu piorum vniuersim nō placet, vt supponit non solum antiqui Doctores in 4. dist. 15. & 16. sed etiā aperre notarunt Sotus in 4. de Iustitia q. 7. a. 1. Bannes, & Valentia loc. cit. qui in tribus solum prioribus casibus notant sufficere mutuum; sed ego probabiliter etiā extendi hoc existimo ad vltimum, cum Lessio lib. 2. de Iustitia c. 16. dub. 1. n. 11. Licet enim vbi nullum intercessit pactum, in extrema necessitate quisque possit sibi necessarium ad vitam vnde cumq; sumere (saluo ordine charitatis, consulto etiam prius Dño, si commodē fieri potest, ex S. Thoma a. 7. ad 3.) idq; etiā sine obligatione restituendi, quicquid dixerit Nauarrus; tamē in re magni pretij, non iniuste videtur imponi illa per se non grauis obligatio accipienti, vt restituat, si aliquando possit, tum vt hac ratione suauis sit eleemosynae onus, tum vt indigentes ipsi ad maiorem industriam excitentur.

21 **Quæritur secundo, de quibus rebus; à quibus & quanta fieri possit Eleemosyna.** Respondetur sequētibz assertionibus. **ASSERTIO I.** De rebus alienis, seu iuxta præsentes circumstantias, omnibz spectatis, restitutioni obnoxij, absque consensu expresso vel interpretatio Dñi seu creditoris, non est licitum facere eleemosynas; nisi in extrema necessitate. Ita S. Thomas q. 3. 2. a. 7. Colligitur ex Eccl. 3. 4. & Proverb. 3. v. 9. *Honora Dominum de tua substantia.* Ratio est. Quia debitum iustitiæ preponderat debito misericordiae. Vnde colliges, eleemosynas, quibz se quis impotenti reddit ad restitutionē debiti, nec iuste dari, nec iuste accipi; ac proinde restitutioni obnoxias esse, de quo alibi.

Excipitur tamen extrema necessitas; quia in hac omnia fiunt cōmunia; in qua proinde quilibet potest ac debet etiam de alieno (consulto tamen prius, si commodē fieri potest, Dño, vt superius dictū) subuenire, si ppria non habeat; nec propterea tenetur ad vllā restitutionē, vt iuxta S. Thomam ibidē recte notauit Valentia q. 9. pun. 5. & 6. ex cōmuni, licet quis iam ante necessitatē eiusmodi extremā, rem alienā alteriue debitā furto aut vsura abstulerit, vt ex dictis colligitur, etsi nonnulli dubitent. Addit Sa V. Eleemosyna n. 8. *Possē etiā grauius indigenti rapere alienā non magni momenti rem, dicunt quidā, nec improbabilius.* Sed certe hoc est contra cōmunē. S. Thomae, & aliorum cit. a. 7. qui id solum permittunt in extrema necessitate; in qua sola omnia fiūt cōmunia.

22 **ASSERTIO II.** De rebus quidem illicite partis licitum est facere eleemosynam; modo earum dominium à possidente fuerit acquisitum; aut certe non egedē numero, sed specie tantū restitutioni obnoxie

sint. Ita cōmunis, & colligitur ex S. Thoma ibidem a. 7. Itaq; de meretricio fieri potest eleemosyna, & secluso scandalo, etiā oblatio ad altare, iuxta S. Thomā q. 86. a. 3. ad 1. etsi id olim lege postriua fuerit prohibitū Deut. 23. Ex vsuraria etiam pecunia, seu lucro, cuius p cōmixtionē (de qua suo loco) acquiritū fuerit dominiū, quodue nō numero, sed specie solū idē est restituendū, potest fieri eleemosyna, salua obligatione restituēdi equalēs: per simoniā deniq; acquisitū nō solū potest, sed etiā debet erogari in eleemosynā, ex peculiari dispositione iuris positui, vt notauit etiā S. Thom. cit. a. 7. & suo loco dicitur.

23 **ASSERTIO III.** Ille qui est in potestate alterius cōstitutus, extra casum extremæ necessitatis, (in quo, vt dictū, omnia fiunt cōmunia) nō potest facere eleemosynā, absq; superioris explicito, aut probabiliter præsumpto, seu interpretatio consensu, nisi habeat aliquid, ratione cuius potestati superioris non subdit. Ita S. Thomas q. 3. 2. a. 8. & communis. Ratio patet; quia de realia, aut altari obstricta, nemo potest disponere sine consensu alterius; nisi vt in extrema necessitate accidit, iam non sit propria solum alterius, sed communis.

24 Vnde colligitur, maritatas dare posse eleemosynā in his casibus, vt conformiter S. Thomae hic tradit Syluester & Sa verbo *Eleemosyna*, Nauarrus c. 17. n. 353. Primo de bonis paraphernalibz (nempe alijs, præter dotē, & cōmunia) & de rebz sibi à viro ad victū assignatis; vt & de ijs, quas sua nō debita industria acquisierunt. Secundo vbi est consuetudo, vt tales dent eleemosynas, iuxta Syluestrum & Sa loc. cit. etsi Nauarrus ex Antonino talem consuetudinē non agnoscat. Tertio, viro absente, quantum ille præsens dare solebat, aut debebat. Quarto, si familiā gubernet, viro consentiente. Quinto, tali necessitate occurrente, cui vir teneatur nec tamen velit subuenire: tunc enim quoad hoc in viri quasi locū succedit, eiusq; defectū supplet. Sexto, pro tuenda salute viri, exemplo Abigail 1. Reg. 25. Septimo, si maritus sit decoctor; tum enim potest clam sibi suæque familiæ subtrahere necessaria, ad vsus seu temporales, seu spirituales.

25 Similiter etiā filij familias, & Religiosi poterunt iuxta eosdē de rebz sibi permissis facere eleemosynā. Primo, si ex voluntate Patris, aut Prælati in peregrinatione, aut exteris scholis versentur; censetur enim tunc superior consentire, vt more aliorū honestorū peregrinorū & Scholarium eleemosynas faciāt. Secundo, si quā ex superiorū consensu administrationē habent, ob eandē causam. Tertio, ex assignatis sibi rebus pro victū, seu ad alios vsus arbitrarios, vt de religiosis speciatim etiam docet Nauarrus in cap. *Nondicaris* n. 40. In quo tamen Religionis cuiusque leges & mores seruandi. Videri potest Basilius in regulis breuioribus q. 82. & 100.

26 Quarto, potest etiam filius facere eleemosynā peculiariter sua auctoritate, ex peculio Castrensi, quod videlicet ratione militiæ acquisiuit, vel quasi Castrensi, vt sunt acquisita per publicum officium liberale, v. g. Aduocati, Medici, vel per Regis donationem; non autem ex profectiis, quæ ratione personæ, vel honorum. Patris sunt acquisita, vt quorum dominium est parentis; nec ex aduentitijs, quæ aut sua opera, aut per aliorum

dona-

donationē, sine respectu Patris, fili⁹ acquisiuit; quia istorū saltē vsus fruct⁹ ad Patrem pertinet. De quib⁹ fufē Syluester verbo *Eleemosyna*, & verbo *peculium*.

Deniq; ad eundē modum, etiā famuli & ancillæ eleemosynā facere possunt, aut de rebus paruis, sub quadā rati habitatione, quæ ex circumstantijs colligēda erit; vel de esculentis siue retrimētis, quæ alioqui inutiliter perirent; vel ex ijs rebus, quas de suo sibi victu subtrahūt; vel de pprio peculio, si quod habēt.

28 **ASSERTIO IV.** Quod si bona quædam sint communia; possideanturq; in comūni particulariter, ita videlicet, vt singula eius comūnitatis membra determinatū ius aliquod habeant ad aliquā eiufmodi bonorū partē, vt fit in collegijs Canonicorū, tunc ad faciendā ex his eleemosynā, extra casum extreme necessitatis, requiritur consensus singulorum ex ea comūnitate: at si possideantur in comūni collegialiter, quæ videlicet ab ipsa comūnitate, vel rectore comūnitatis libere dispensantur, ita vt singuli nō habeant determinatum aliquod ius ad quandā eiufmodi bonorum portionē, qualia sunt bona monasteriorū, tunc requiritur consensus aut maioris partis, aut eorum, qui curā comūnitatis gerunt, iuxta variam gubernationis rationem, & speciales leges singulorum ordinum. Ita ex comūni Ioannes Medina de eleemosynā q. 4. Valentia pun. 5. ex cap. *Cum omnes*, extra de constitutionibus, & cap. *Cum in cunctis*, De ijs, quæ fiunt à maiori parte capituli.

29 **ASSERTIO V.** Potest constitutus dispensator eleemosynarum, si vere egeat, etiam sibi ipsi facere eleemosynam. Ita S. Thomas a. 9. ad 3. Ratio patet; quia ipse non est deterioris conditionis, quam alij pauperes: & mens Dñi est, vt in quouis verē egentes & pauperes fiat distributio, modo non totū nec plus sibi, quam alteri paris conditionis largiatur.

30 **ASSERTIO VI.** Abundanter eleemosynā facere, vt indigentia suppleat recipientis, & sit secundum propriæ facultatis proportionē facta, laudabile est: non autē ita vt ipse recipiens superflū habeat. Ita S. Thomas q. 32 a. 10. Probatum tum ex illo Tob. 4. v. 9. *Si multus tibi fuerit, abundanter tribue*: tum ex illo 2. Cor. 8. v. 13. *Non vt alijs remissio, vobis autem sit tribulatio sed ex æqualitate.*

Quem locum expendens S. Thomas ibidē ad 3. ait. *Auctoritas inducta quantum ad hoc, quod dicit: Non vt alijs sit remissio vel refrigerium, loquitur de abundantia eleemosynæ quæ superexcedit necessitatem recipientis; cui non est danda eleemosynæ, vt inde luxurietur, sed vt inde sustentetur. Circa quod tamē est discretio adhibenda, propter diuersas condiciones hominum, quorū quidā delicatius nutriti, indigent magis delicatis cibis aut vestibus. Vnde Ambrosius lib. 1. de offic. cap. 20. dicit: Consideranda est in largiendo ætas atq; debilitas. Nonnunquā etiam verecūdia, quæ ingenuas prodiratiales, aut si quis ex diuitijs in egestatē cecidit, sine vitio suo. Quantum vero ad id, quod subditur, vobis autem tribulatio, loquitur de abundantia ex parte dantis, sed sicut glossa ibidem dicit, non hoc ideo dicit, quia melius esset, scilicet abundanter dare; sed de infirmis timet, quos sic dare monet, vt egestatē non patiantur. Ita S. Thomas, indicans scilicet ob altiorē ac spirituale fidem, etiā necessaria erogare laudabile esse, vt dictū cit. q. 3. dub. 4. Ratio sumitur tum ex ordine charitatis ibidem explicato tum ex fine eleemosynæ, qui est subleuatio indigentæ alienæ.*

Quis autem ordo ac modus in eleemosynis dandis seruandus, de qua re agit S. Thomas a. 9. & 10. constat ex dictis de ordine charitatis q. 3. dub. 4. Recte vero monet Caietanus a. 10. consultius ac melius esse eleemosynas erogare dum viuus, quā erogandas legare post mortem: non solum quia illæ certiores, & ex se magis voluntariæ sunt; sed etiam quia plus profunt eroganti; qui hac ratione saepe etiam à peccatis mortalibus, ipsoq; infernalis pœne reatu liberari potest: quod post hanc vitam fieri non potest.

D V B I V M III.

An expediat, sine discrimine quous pauperes ad eleemosynarū largitionem petitionemue vbiuis locorummittere.

S. Thomas 2. 2. q. 32. a. 8 & 9.

AD hanc rem explicandam, Quæritur primo an conueniat priuatis, multū examinare eos, qui eleemosynā postulant, de morib⁹ & vitæ conditione, ne forsā indigni admittantur. Respondetur negatiue, satis enim est, non constare de indigentia petentis seu recipientis eleemosynā. Ita passim docent SS. Patres, speciatim August. l. 5. harel. qui ait: *Discite Christiani, sine diuotione exhibere hospitalitatē, ne forte cui domū clauseritis, ipse sit Christus, quē excluditis.*

Et seuerius Chrysostomus hom. 31. ad Antioch. siue potius homil. 11. in epist. ad Heb. c. 6. vt etiā ex parte referunt cap. quiescamus d. 42. ait: *Quiescamus ab hac absurda & diabolica curiositate. Si in clerum electū se dicit; si sacerdotē se nominat; scrutare. Non enim sine periculo in talibus indiscussa communicatio est: circa maiora periculum vertitur; non enim das, sed accipis. Si vero pronurrimo postulat, ne hic examines &c. Si Abraham scrutator esset, refugientes ad se angelos nunquam hospitio suscepisset. Et infra: *At simulat, in quib⁹ tremore & infirmitate: non times, ne fulmen ab hoc verbo calius accensum in te feratur? nec Christi times tribunal illud horrendū? nam etsi simulat, ex necessitate & egestate simulat, propter tuā sauitiā & inhumanitatem. Quis enim tam miser & erummosus est, vt nulla premente necessitate, pro solo pane, velit ita deturpari ac plangere, talemq; personā sustinere? Igitur illius simulatio, inhumanitatis tuæ præco fertur. Similia ex Chrysostomo hom. 11. in epist. ad Heb. cap. 6. referuntur cap. Quiescamus dist. 42.**

Idem Chrysostomus in illud Apostoli Coloss. 3. *Induite vos viscera misericordiæ* ita scribit: *Vide quomodo vult nos esse misericordes: non dixit misericordem simpliciter, sed induite vos; vt quemadmodū vestimentū semper nobiscum est, sic & eleemosynæ. Nec simpliciter dixit misericordiam, sed viscera misericordiæ, vt naturalem imitemur amorem. At nos contrarium facimus, & si vnum quis petens obulum accedit, contumelios & conuictijs insectamur & impostorem vocamus. Non horret homo, nec erubescit, impostorem propter panem vocari? Si vero talis imposturam facit, ob hoc ipsum, dignus est, cui misericordia tribuatur, quod ita fame premitur, vt talem habeat personam. Quis & hæcnostræ crudelitatis est redarguit; nam cum facile dare non sustinemus, innumeratas coguntur artes excogitare, vt inhumanitatem nostram fallere possint, & emollire sauitiam.*

Ibidem

34 Idem Chrysoſtomus Hom. 2. i. in Epist. ad Rom. Ne tu, inquit, pauperes curiose inquiras; propter Christi ipsos suscipis. Quod si perpetuo curiose scrutatus fueris pauperes, fiet, ut sepe probatum coram Deo virum praetermittas, mercedemque quam ex eo habiturus eras, perdas. Ne scrutaris igitur curiose pauperum vitam atque negotia. Nam extrema illud insolentia est, pro uno pane, totam miseri hominis vitam curiose inquirere.

35 Et Gregorius Nazianzenus orat. in obitum patris. Multo, inquit praestat, ob eos qui opem merentur, immeritis, quoque perrigere, quam dum metuimus, ne in indignos beneficium conferamus, dignis etiam misericordia officia denegare. Atque eo pertinere videtur, quod scriptura inquit, panem in aquam quoque mittendam esse; ut pote nec defluxurum, nec periturum apud iustum harum rerum ponderatorem (Deum); sed eo periturum, ubi omnia nostra collocantur, et tempestive occurrunt, ut nunquam aliter existimemus.

36 Item Isidorus lib. 3. sent. siue de fumo bono c. 64. Quicumque egenus possit, etiamsi indignum simulat, extoro corde illi commisereri oportet. Et licet ille falsam praese indigentis speciem ferat, si tamen, qui simpliciter imperit, fructum misericordiae non amittit.

Ex quibus patet, SS. Patres eiusmodi egenorum scrutinia velut absurda & periculosa, & a Christiana simplicitate plane aliena, magnopere detestari, ut bene obseruauit etiam Theodorus Peltanus I. de elemos. c. 9. additis fere etiam frequentibus rationibus, I. Quia elemosinae fructus non nititur meritis ac virtute eius, qui elemosinam accipit, sed deuotione & charitate largientis. II. In eiusmodi examine incaute saepe multa quaeruntur, quae iure quaeri non possunt, ne in legitimo quidem iudicio, ne dum extra omne forum. Omitto probra & contumelias, quae non sine grandi iniuria saepe adiunguntur. III.

37 Etiam qui miseriae & infirmitates simulant, ut elemosinas emungant, communiter tamen vere miseri esse solent, ut pote quos non nisi grandis necessitas, ad tam abiectam mendicationis sortem solet compellere, ut supra ex Chrysoſtomo diximus. IV. Facile sub hac examinis specie, excluduntur etiam digni, & vere pauperes. V. Alienum est hoc a caelestis Patris exemplo, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Matth. 5. v. 45. Denique aliud est, esse misericordem, aliud scelerum vindicem: misericordiam Deus exigit ab omnibus, vindictam non item.

38 Quae tamen nil obstant, quo minus per viros probos, a magistratu ad hoc designatos, communia, & quasi publica quadam ab ignotis pauperibus exquirantur. Puta vnde veniant, quo vadant, cuius sine regionis vel Religionis aliaque eiusmodi, quae ab ignotis hominibus exquiri solent. Istud enim, inquit Peltanus loc. cit. adeo non est peccatum hoc tempore, quo tam multi impostores circumcursitant, ut omnino videatur necessarium, ne dum de alijs bene mereri studemus, ciuitatem in aliquod periculum conijciamus.

39 Sed & quos aperte constat, in suam, aut aliorum perniciem elemosinae praesidijs abuti, isthaec omnino deneganda sunt, iuxta illud Eccli. 12. v. 4. Da misericordiam, & ne suscipias peccatorem, &c. Da bono, & non receperis peccatorem. Benefac humili, & non dederis impio: prohibe panes illi dari, ne potentior te sis: nam duplicia mala inuenies in omnibus bonis, quae cumq; feceris illi:

quoniam & altissimus odio habet peccatores, & impijs reddet vindictam. Vnde Ambrosius lib. 1. off. c. 30. Pulchrum est bene velle, & eo largiri consilio, ut proffis, non ut noceas. Nam si luxurioso ad luxuriam effusionem, ad ultro ad mercedem adulterij largientium putas, non est beneficentia ista, ubi nulla est benevolentia; officere est enim illud, non prodesse alteri. Non sunt igitur illi elemosynis fouendi, qui in luxuriam, vel superbiam, vel aliud quodcunq; vitium, istiusmodi fomentis abuti dignoscuntur, ut bene etiam docuit Peltanus loc. cit.

Et Augustinus Epist. 48. ad Vincentium, ut refertur etiā c. Non omnis, causa 5. q. 5. Filius, inquit, es orienti panis tollitur, si de cibo securus in iustitia negligit; quae es orienti panis frangitur, ut iniustitia seductus acquirat.

40 Quæritur secundo, an iusta vel expediens sit lex, qua quibusdam in locis cauetur, ne quis pauperum publice vel ostiatim mendicet. De hac re ita differit Peltanus loc. cit. Extra omnem, inquit, controuerſiam esse, eiusmodi leges edi & conscribi posse; modo tamen pauperibus opidanis domi manentibus ita prospiciatur, ut nihil necessarium illis defit.

41 Cum vero quaeritur, expediat ne eiusmodi leges edere; mihi sane, inquit, illarum ciuitatum consilium magis probatur, quae pauperibus ciuibus liberam mendicandi potestatem faciunt; quod ipse ibidem pluribus rationibus probat; quarum summa est. I. Quia citra publicum ararium pauperibus domi manentibus prospici commode non potest: sufficiens autem eiusmodi ararium non facile inuenitur. II. Plura incommoda, ac praesertim vestitus inopiam experiuntur pauperes qui publico sumptu domi aluntur. III. Incidunt in magna saepe commoda, qui publice mendicantes domos obeunt, quibus carent, illi qui domi detinentur. IV. Plura impetrant, qui suas miseras coram representant, quam qui absentes iuuantur. V. Multa ibi pereunt, ubi nulli sunt pauperes, qui cibum publice quaerunt. VI. Plurimum; diuites mensarum aut vestium reliquias dare malunt, quam pecunias. VII. Pauperes ostiatim circumcursitantes multis occasionem praebent salutaris misericordiae, saltem interno affectu exercendae. VIII. Etiam famuli ancillae, ac liberi ad misericordiam pronocantur, cum alias soli fere patres familias in commune pauperum ararium conferant. IX. Spectaculum est multo iucundissimum, Deoque & hominibus longe gratissimum, cernere numerosos pauperum greges magnatum ianuis assistere ciboque & potu recreatos inde decedere. X. Denique leges, quae elemosynarum studium infirmant aut extenuant, Reipublicae non sunt vitales ac salutaris.

42 Propter has itaque, inquit Peltanus, loc. cit. aliaque eiusmodi rationes, earum ciuitatum institutum magis probandum estimo, quae verè pauperibus publicè mendicandi facultatem faciunt; et si interim aliarum, quae eam potestatem egenis ciuibus suis non faciunt, iudicium condemnare non audeam, modo tamen pauperibus domesticis rectius provideatur, quam communiter provideri consuevit. Ita Peltanus.

43 Quod iudicium itidem mihi comprobatur. Solu addo, ipso etiam diuinae legis veteris exemplo constare, medicationis publicae usum, per se loquendo, si modo pauperibus aliunde satis prospiciatur, non male prohiberi; quando Deus ipse Deut. 15. v. 4. eum improbasse videtur, cum ait: Et omnino indigens, & mendicus

non erit inter vos, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessionem. Vbi quidem Deus directe mendicationem non prohibet; sed vult tamen adeo liberalè esse pauperū subventionem; ijsq; à ditioribus aut ipso magistratu ita prouideri, vt publica mendicatione non egeant.

46 Quæritur tertio, an iure & conuenienter quarundam Rerum publicarū legibus à ciuitatū, pagorum, oppidorū ingressu, publica; mendicatione prohibeantur pauperes externi. De hac re sunt duæ inter Doctores sententiæ. Prima pauperū etiā externorū causam strenue agit, & defendit, quasi peregrini & aduenæ mendici nullo iure ab ingressu ciuitatū, oppidorū, pagorū, publica; mendicatione prohibeantur. In hanc sententiā proluxe & studiose differit Peltanus noster lib. 1. de Eleemosyna cap. 9. vbi inter cætera ait: Natæ sunt alicubi leges & constitutiones, veris pauperibus parū comodæ, Christianæ; charitati, & rationis quoq; legi parū consentaneæ. 47 Comperiuntur enim Res publicæ, quæ nullū omnino exterum mendicū admittunt; & si de illius miseria aperte constet. Aliæ, quæ tales quidē ad aliquot dies admittunt; verū id cum tanta cautione, tantaq; de tota miserorū vita, statu, & conditione, indagine & inquisitione, vt dubitare queas, fatius ne sit Eleemosynariū aliquod subsidiū ab eiusmodi loco expectare, an tam exactū, non absq; pœnæ periculo, sicubi lapsus, aut à vero aberrasse deprehensus fuerit, examē subire. Aliæ tandē, quæ alias, prout singulæ in suo sensu abundant, in peregrinorū egenorum receptione leges & cautiones adhibent, Quæ omnia etsi bono zelo fiant, aut fieri certe queant, aliquam tamen iniquitatis speciem præferunt.

48 Id quod sequentibus argumentis comprobatur. I. Loca publica, vt sunt viæ regiæ, ciuitates, oppida, pagi, iure gentium omnibus ex equo patere debent, nullusq; eo iuris beneficio citra culpam priuari potest. Cum ergo exteri mendici, vt tales, noxa vacent, non possunt communi illo iuris beneficio spoliari.

II. Nunc ab hac, iterum ab illa, rursus ab alia ciuitate arceri, aliud nihil esse videtur, quam quoddā partiale exilium, seu peculiari quædā proscriptio, quæ sine culpa nulli irroganda est.

III. Quamuis id non sit veri nominis exilium, at tamen ita ad natale solū amandari, vt nusquam alibi admittaris, est quiddam vero exilio cognatum, & manifesta comunis iuris violatio, magna; infontiū vexatio; dum illi in perpetua quadā peregrinatione versari, & sæpe in itinere omni ope destituti e-mori coguntur.

49 IV. Plurimi reperiuntur, qui in patrio solo nec habent vnde viuant, nec habere possunt. Eiusmodi ergo statutis intra patriæ limites eosdem coërcere, nihil aliud est, quam innoxios contra omne ius & fas dura fame enecare.

V. Sicut ciuicus magistratus ciuitatis incolis, qui se aliter nequeunt alere, nullo iure interdiceret potest, ne domo exeant, diuitumq; ædes eleemosynarum causa adeant, nisi necessaria vitæ alimenta ministrent; ita etiam prouinciarum rectores, locorū steriliū incolis, ne extra victum quaerant, iuste inhibere nequaquam possunt.

50 VI. In scriptura admodum commendatur omnib; & inculcatur hospitalitas Exodi 23. v. 9. Peregrino

molestus non eris; scitis enim peregrinorum animas, quia & ipsi peregrini fuistis in terra Aegypti. Et Leu. 23. v. 22. Non secabitis segetem terra vestra vsq; ad solum, ne remanentes spicas colligatis, sed peregrinis dimittetis eas. Ego sum Dominus Deus vester. Et Deut. cap. 10. v. 17. Dominus personam non accipit, nec munera, facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinū, & dat ei victum atq; vestitum; & vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ, in terra Aegypti. Et infra: Peregrino qui intra portas tuas est, da vt comedat. Absque iure igitur peregrini pauperes hospitio eleemosynarū; prohibentur.

VII. Severe itidem Ambrosius eiusmodi legibus obistere videtur lib. 3. offic. c. 7. vbi ait. Sed & illi, q; peregrinos vrbe prohibent, nequaquā probandi: expellere eo tempore, quo debent inuare: separare à commercijs comunis parentis, suos omnibus partus negare: imita iā consortia viuendi auertere: cum quibus fuerint communia iura, cum his nolle in tempore necessitatis subsidia partiri. Fera non expellunt feræ, & homines expellunt homines? Fera ac bestia communē putant omnibus victū, quæ terra subministrat, illa etiam consorti sui generis adhibent, homo impugnat, qui nihil à se alienū debet credere quidquid humani est. Quamtu ille rectius, qui cum iam perfecta processisset arate, & famem toleraret ciuitas, atq; vni talibus solet, peterent vulgo, vt peregrini vrbe prohiberentur, præfectura urbana curam ceteris maiorem sustinens, conuocauit honoratos, & locupletiores viros, proposuit, vt in medium consulerent, dicens, tam inhumanū esse, peregrinos eijs, quam hominem ex homine excus, qui cibum morienti negaret. Canes ante mensam impatijs esse non patimur, & homines extrudimus? Hæc ille contra eos, qui grassant fame, peregrinos vrbe receptos esse vrbe eijscere studebant. At eiusdem inhumanitatis est, inquit Peltanus, receptos eijscere, & recipipientes non admittere.

Verum quamuis hæc speciose & vero similiter differantur, contraria tamē sententiæ & grauissimis virorum sapientum præiudicijs, & passim quotidiana praxi stabilitur, qua in Rebus pub. quibusq; optime constitutis peregrini & aduenæ mendici, à ciuitatum ac oppidorum accessu ac publica mendicatione prohibentur. Mea vero sententiæ in sequentibus pronuntiatis consistit.

ASSERTIO I. Vagi & validi mendici, quibus sola ignauia mendicationē suadet, merito vbiuis à mendicatione arcantur. Est extra controuersia; de quibus etiam Peltanus loc. cit. ita differit: sed neque illi quoq; Eleemosynario præsidio digni sunt, qui etsi neminem concutiant, aut publice lædant, nulliusq; thorum violent, nihilominus laborem, quo alere se poterant, & iure quoque se alere debebant, auersantes, ignauia; & otij commoda de industria sectantes mentiendo & mendicando orbem obambulant, varia; artes & imposturas, quo id, quod sibi præfixum habent, consequantur excogitant. Etenim quo copiosorem eleemosynam extorqueat, adeoq; mollius cutem euret, hic se à latronibus spoliatum confingit; ille naufragio vel incendio omnibus fortunæ bonis se exutum asserit; alius iniusto exilio se multatum comminiscitur, alius rursum hoc vel illo occulto morbo se grauari caufatur; alius tandem aliud nugatur, prout vnusquisque mentiendi fucumque faciendi euasit doctor,

55 Hos quod felicitatem in mendicitate ponant, ipsaque mendicitate certa quadam ratione diuites existant, quidam non omnino ineptè *πρωχρησισεις* vocant, iuriū antisites, cum vagabundos, tum validos quoque mendicos appellant. Verum utcumque appelles, digniores plerumque sunt, in quos magistratus publice animaduertat, quam in quos magnas elemosynas conferat, ut qui non solum sint ignaui, & ab omni honesto studio prorsus alieni, sed reipublica quoque saepenumero exitiosi.

56 Nam cum istiusmodi homines sint otiosi & curiosi, & ventris causa quiduis pati & agere parati, prout vitiorum omnium mater & nutrix est otium, sua turpitudine non contenti, alijs quoque morum suorum scabiem affricant. Et ut ceteris suis sordibus nihil obessent, veris tamē pauperibus magnum prejudicium afferunt. Nam & Eleemosynarū præsidia illis intercipiunt frequenter, & vulgo eisdem exofos reddunt, multisque conuictis & probris exponunt.

57 Denique præter diuinas humanasque leges, quæ id hominum genus passim detestantur, multæ graues extant causæ, cur eiusmodi vagos validosque mendicos è ciuitatibus proscribi, & si minæ & admonitiones fat non sunt, multis quoque & poenis à turpi illa vita coerceri conueniat. Ita Peltanus. Atque huc præter communes leges spectat etiam ex Iure municipali Buarico lib. 5. tit. 5. articulus 1. qui est de validis & peregrinis mendicis, leprosis, stationarijs, & vagabundis, alijsque eiusmodi suspectis hominibus, in prouincia non tolerandis.

58 **ASSERTIO II.** Sed nec alij peregrini mendici, sine discrimine & præuio examine, in vrribus, alijsque communitatibus admittendi. Est itidem certum. Ratio patet, quia alioqui digni cum indignis admitterentur promiscue, & facile Prouinciæ ac Respublicæ periculis exponerentur, ut superius quæsitio 1. dictum. Eandemque etiam ob causam ratio exigit, ut sine publico testimonio, siue consensu, tales ad ciuitates non admittantur: nec improbandū publici ministrorum officium, ad hoc examē destinatū, modo illi officio suo probe & fideliter fungantur.

59 **ASSERTIO III.** Sed nec in extrema, vel quasi extrema necessitate, necessarium subsidium negandū peregrinis quibusuis, ab ijs, qui eam necessitatē perspectam habent, nec aliunde releuandā existimant. Est itidem extra controuersiam; quia extreme, vel quasi extreme egenti, siue is probus sit & Christianus, siue improbus & paganus, Eleemosyna non deneganda est, iuxta historiam Samaritani, & illud Christi Matth. 5. *Benefacite his qui oderunt vos*: quicquid Wicleffus apud Waldensem tom. 3. lib. 2. doctrin. cap. 81. dixerit, non esse peccatoribus dandam eleemosynam.

Et in casu, quo forsan tales, nisi adiuuentur, non solum secundum corpus, sed etiam secundum animam perituri videantur, ceteris etiam melioribus, de salute spirituali non ita periclitantibus, præferendi sunt, ut ex dictis de ordine charitatis patet, & recte etiam notauit Peltanus loc. cit. Et ob eandem causam, magistratus est prouidere, per ministros ad hanc rem designatos, qui scilicet pauperum examini præfunt, ut debita huiusmodi Eleemosynæ subsidia adeo egentibus, quāuis peregrinis, non desint: quia nulla magistratus autoritate fieri potest, ut

obligatio illa naturalis ac diuini Iuris desinat: quin potius eiusdem est procurare, ne humanis legibus, executio naturalis ac diuinæ legis interuerratur.

60 **ASSERTIO IV.** Vbi tamen prædicta cautio adhibetur, vniuersim improbandæ non videntur leges illæ, quæ peregrinos & vagos eiusmodi mendicos à publica mendicatione prohibent. Hæc assertio probatur, cum autoritate & exemplo sapientum virorum, ac Rerumpublicarum, in quibus passim eiusmodi leges statutz reperuntur; speciatim tum in Iure Cæsareo, tum etiam Prouinciali Buarico loc. cit. Vbi dicitur; *Cum speciatim etiam in quibusdam Comitibus Imperialibus statutum fuerit, ut quisque magistratus prouideat, quo unaquæque ciuitas, communitas, siue territorium suos mendicos sustentet, nec peregrinis permittat, in quouis loco mendicare, quod quidem in nostris ditionibus admodum necessarium est, siquidem talium peregrinorum & validorum mendicorum discursus, & quotidianus incursus, subditis nostris, ac speciatim pauperi rusticana plebi, magnū grauamen, ac insuper vere egentibus ac morbidis, quibus necessario ex eleemosyna victitandum, graue præiudicium & incommodum pariunt. Ideo habita cum Prouincialibus nostris consultatione, ordinamus & mandamus serio, ut imposterum omnibus peregrinis & externis mendicis, leprosis, Iacobicolis, & similibus, qui passim ex una prouincia in aliam vagantur, sicuti etiam sub pietatis prætextu peregrinantibus, si qui ignoti, nec alibi perspectum domicilium, vel fide dignum testimonium habent, vel non directa via ad destinatum peregrinationis terminum pergunt, in principatibus nostris interdicta sit mendicandi facultas, nec ij mendicare ullo modo permittantur, sed ubiq; ex ditionibus nostris abire iubeantur, & ne eas posthac ingrediantur, in ipsis statim finibus ab ingressu prohibeantur, sicut iam antea in speciali ac publico nostro mandato decreuimus & mandauimus. Vbi plura in eundem sensum adduntur.*

61 Eiusmodi vero leges (in re publicam politiam concernente) virorū adeo sapientum proborumque iudicio comprobata, vniuersim improbare & condemnare, admodum durum est, præsertim quando ijs ipsis multa experientia edoctis viris nihil aliud propositum fuit, quam priuato pauperum, non secus ac publico bono recte consultum ire. Quare etiam Peltanus, cit. lib. 1. de Elemos. cap. 9. etsi multis antea in contrariū disseruisset, ne tamen velut contra torrentem niti videretur, tandem hanc moderationem subiunxit: Neque; tamen, inquit, ea de causa hæc dico, aut disputo hoc loco, quasi leges vel constitutiones, quæ contra externos mendicos alicubi extant, condemnem: absit hoc, verum ut moneam, eiusmodi sanctiones ea seueritate vrgendas non esse, ut peregrinorum mendicorum curam, tanquam nihil ad nos pertinentem, penitus abiecissemus videamur. Et Gregorius de Valentia q. 9. pun. 7. de hac ipsa re disserens, eiusmodi leges non absolute improbat, sed iudicio vult opus esse, ut statuatur, quantum liceat vel non liceat ciuitatibus excludere peregrinos pauperes. Sunt enim in ea re, inquit, diligenter ponderandæ circumstantiæ pauperū & boni communis Rerumpublicarū, & in primis etiam in eo genere cauendum est scandalum. Quæ omnia pendent ex circumstantijs casuum particularium. Ita Valentia.

62 Rationes eiusdem assertionis fere ex dictis colli-

guntur; quarum hæ sunt potissima. I. Næ ex quo in Christiano orbe, præsertim in Imperio ac circûiacentibus provincijs, tot passim imposturæ & hæreses, ac in ijs aliqua, quæ consulto latibula & secretos recessus amant, quales sunt Pickarditarû, Anabaptistarû, Schwenckfeldianorum, admodû inualuere, qui sub specie pietatis aut necessitatis, simplices quosq; , præsertim rûricos, facillime seducunt, sedisq; hæresibus velut peste inficiunt: postquã etiam tot & continua passim bella vndequaq; grassantur, quæ & proditores quamplures requirunt, quos ad omnia, præsertim munitiora loca vndiq; emittant, & innumeros latrones prædonesq; pariunt, quibus nihil facilius, quã sub specie mendicitatis pestilens suum propositum effectum dare, vix vllum examen siue cautio sufficiens esse potest, ad eiuſmodi impostores & Rerumpubl. pestes auertendas, nisi peregrini & ignoti eiuſmodi mendici penitus ab ingressu vrbium & prouinciarû arceantur: non secus ac grassante peste, non solum peste infecti, sed etiã de contagione suspecti, & qui vel transeundo saltẽ loca infecta attigerunt, ab ingressu ciuitatum ac prouinciarum seuerè prohibentur.

63 II. Ea vagorum mendicorû tolerantia comunitè in graue præiudicium indigenarum pauperum ac mendicorum cedit, quibus vnus cuiusque patria, cæteris paribus, ad benefaciendum magis obstricta est, quam externis ac alienigenis; iuxta dicta de ord. Charit. & illud Ambrosij lib. 1. offic. cap. 30. *Est illa probanda liberalitas, ut proximos sanguinis tui non despicias, si egere cognoscas: melius est enim, ut ipse subuenias tuis, quibus pudor est, ab alijs sumptum deposcere.* Et illud Apostoli 1. Tim. 5. *Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit &c.* v. pluribus persequitur S. Thomas q. 3. 2. a. 9. Sane cum vnaqueq; comunitas suis proprijs pauperibus abundet, quibus nõnunquã satisfieri ægre potest, cumq; externi plerunque, præsertim aduersus simplices rûricos, & in petendo multo importuniores ac procaciores sint, & ad quaslibet fraudes confingendas aptiores, quam indigenæ pauperes, facile fit, vt in elemosynis illi priores ferant, non sine graui pauperum indigenarum præiudicio.

64 III. Grandè id plerumq; esset ciuium ac provincialium grauamẽ, à tot pauperibus alienigenis. singulis quasi horis & momentis perpetuo molestari, seu satisfacere ijs velint, seu, quod ob tenuitatẽ rei familiaris plerumq; faciendum foret, postulatam elemosynam ac subuentionẽ denegare, à qua vagabundi illi non facile inanes dimitti sese patiuntur, nisi contumelias & calumnias quasi pro stipendio negatæ stipsis reponant, & nonnunquã etiam damnâ furtis ac incendijs inferant.

65 IV. Præceptum Elemosynæ ac misericordiæ hoc non requirit, vt pauperes peregrini aliunde vndiq; in patriâ pelliciantur, & ipsa quasi promptitudine succurrendi aduocentur; sed vt præsentibus, ac quouis casu superuenientibus, si verè indigeant, subueniatur: Ergo per se loquendo, contra misericordiam non peccatur, etsi publici magistratus curâ, pro bono Reipubl. ab vrbium & prouinciarum aditu arceantur.

66 V. Cum nulla prouincia, siue patria proprijs, ijsq; multis pauperibus careat, ipsa ratio postulat, vt

vnaqueq; prouincia seu patria suos ipsa pauperes aliat; quando nihil fere cuiquam à sua patria ac natiuitatis principio magis debetur, quam alimonia, ita vt inde suam vitam conferuet, vnde accepit. Quod si vbiuis locorum obseruetur, vt par est, nulla erit causa, cur pauperibus ad mendicandû alienæ prouinciæ ac territoria pateant. Quod si alicubi non fiat, id ijs ipsis eorundẽ locorû magistratibus potius & dominis, quã alienis territorijs imputandû erit.

Qua de causa etiam in Constitutionibus Bavaricis lib. 5. tit. 5. a. 3. in hunc modum cauetur: *Indigenis quosq; inuicem, quos constat citra mendicationem, ex labore manuum sustentationem habere posse, posthac ne mendicationis facultas concedatur: sed vnusquisq; magistratus in ciuitatibus, oppidis, & pagis prouideat, vt vere pauperes & egentes, qui ob ætatem, egritudinem, aliamque miseriam sine elemosyna viuere non possunt, ijs solum locis, vbi nati sunt, vel antebac diu habitauerunt, siue in ciuitatibus, siue in oppidis, aut pagis Elemosynarum præstatione sustententur, neque sinantur alijs locis mendicationis causa discurrere. Vbi simul etiam plures cautellæ adiunguntur.*

Et ibidem articulus 5. sic habet: *Singulorû item locorum magistratus, nempe Officialis nostrus in suis territorijs, Prouinciales in suis dominijs, & Hoffmarctus, itemque consules & senatores in ciuitatibus & oppidis, curam adhibeant, vt mendicorum filij, qui per ætatem, & valitudinem ad suum panem lucrandum idonei sunt, vel ad seruitia adhibeantur, vel ad discenda artificia aduocentur, vt tempestiue à mendicantibus parentibus abacti, labori ac seruitijs assueſcant, neq; mendicationi perpetuo inhæreant.*

Optimus est etiam eiuſdem loci articulus 7. vbi statuitur: *Cum etiam frequentis adeo mendicationis causa non minima sit, quod plebeij homines, tam in ciuitatibus & oppidis, quam in pagis, liberos suos mendicationi aut otio assueſcere sinunt; eosque nec ad discenda artificia, nec ad aliud quidpiam, vnde se honeste alere quandoque possint, aduocent, eaque interim sic cordia parentum, non solum in liberorum, sed etiam in Reipublica aliorumque multiplex damnum & grauamen cedit: ideo serio mandamus, vt parentes liberos suos, vbi ad laborandum siue discendum idoneam ætatem attigerint, nullo modo in otio educant, sed tempestiue ad discendum aut laborandum, & si ipsi ad propria opificia non indigeant, ad seruiendum adigant; & si forsitan ipsi occasionem non habeant, applicandi liberos ad discendum, laborandum, aut seruiendum, id ipsum magistratus significent, cuius opẽ ac promotionem implerent. Qui vero parentes hoc mandatû nostrû neglexerint, suos liberos ad laborandum & discendum idoneos per vacordiam & negligentiam in mendicatione vel otio instituerint, per magistratû loci, à ciuitate, oppido, territorio, pago, vbi habitabant, in aliorum exemplum, sine remedio eijciantur. Quæ quidẽ si in singulis ditionibus ac prouincijs obseruarentur, iã pauperibus cuiusq; loci satis de alimonia, prospectû foret; præsertim quando vbi subditi & plebeij admodû sunt tenues & egentes, domini fere eo solent esse opulentiores ac ditiores, quorû hoc ipso etiã est, prouidere, ne plures vnoquoq; loco incolæ admittantur, quã qui ibidẽ comode ali possint.*

Ex quibus etiam facile ad rationes in contrarium oppositas responderi potest. Ad primû responderetur, loca & vias publicas, iure gentium omnibus patere

debere,

debere, nisi ex certa personarum conditione morale damnus & periculum Reipub. immineat; vt tempore infectionis seu pestis accidit, &c.

71 Ad secundum & tertium respondetur, exiliū non esse, ad suam patriam mendicantes ablegare. Quod si per accidens nonnunquam tales mors præoccupet, id publico bono iure posthabetur, nec alienis prouincijs, siue Dominis, sed sibi illi, suæque patriæ imputare debent.

Ad quartū respondetur ex dictis, non deesse modum, quo vnaquæque patria suis pauperibus prouideat. Quod si extraordinaria necessitas interuenierit, vicinorum erit, pro Christianæ charitatis debito, eidem pro viribus succurrere.

Ad quintum respondetur, disparitatem esse; nam indigenas pauperes vnaquæque patria de suo alere tenetur, non ita externos.

Ad sextum. Hospitalitas laude digna, ac in præcepto est vbi sine præiudicio ac damno Reipublicæ & domesticorum exhiberi potest.

Ad septimum dico, Ambrosium agere non de peregrinis & externis, sed de indigenis seu incolis, qui tempore famis ex patria eijci non debent. Alioqui nulla Respubl. tenetur, quibuslibet aduenis & peregrinis ius ciuitatis aut domicilij concedere, vt patet. Cætera incommoda auertentur, si id, quod assertionem tertia notauimus, obseruetur.

DVBIVM IV.

An, & quando, seu quibuscum circumstantijs fraterna correptio sit in præcepto.

S. Thomas 2. 2. q. 33. a. 2. 3. 4. 5. & 6.

72 **S**upponendum ex S. Thoma cit. q. 33. correptionem aliam esse iuridicam, quæ scilicet per se & directè spectat bonum publicū; aliam esse fraternā, quæ per se ac directè spectat emendationē & bonū ipsius peccātis, ad eoque ordinatur in remediū peccati, quatenus quoddā ipsius peccantis malum est, quæque vt ait S. Thomas cit. q. 33. a. 6. non habet conditionē, sed simplicē admonitionē. Illa spectat ad iudicē, & ad tractatum de Iustitia: hæc velut opus misericordie spiritualis (ex quo etiam aliorum consimilium operum obligatio faciliè patescit, præter ea, quæ de ijs in proprijs locis dicuntur) cuiquam, etiam priuato conuenit, & ad hunc locum pertinet. Estq; vel actus elicitus misericordie, vel charitatis, secundum diuersa motiua; vt de elemosyna dictum dub. 1. & 2. Hoc supposito, quod ad præceptum correptionis fraternæ attinet, est

73 **ASSERTIO I.** Est aliquod præceptum de correptione fraterna, sub peccato mortali obligans. Est mens S. Thomæ q. 33. a. 2. & communis. Probatur ex Leuit. 19. v. 17. *Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice (cum opus est) argue eum; ne habeas super illo peccatum.* Ecclesiastici 17. v. 12. *Et mandauit illi (Deus protoparentibus) unicuique de proximo suo.* Et cap. 19. v. 14. *Corripe amicum: sæpe enim fit commissio.* 1. Timoth. 5. v. 20. *Peccantes coram omnibus argue, vt & ceteri timorem habeant &c.* Matth. 18. v. 15. *Si autem peccauerit in te frater tuus uade, & corripe eum in ter te & ipsum solum.* Luc. 17. v. 3. *Si peccauerit in te*

frater tuus, increpa illum. Vbi vocula *in te*, vel idem est, quod, *coram te*, seu sciēte te; hoc ipso enim sua natura peccatum offendit, quod cognoscitur: vel ex paritate rationis, ad quodlibet peccati genus accommodari debet.

74 Idem ex instituto tradit Augustinus libro de corrept. & grat. Et lib. 1. de ciuit. cap. 9. hanc ipsam etiam inter alias causam esse docet, cur cum malis sæpe flagellentur & boni; qui cum boni sint, sæpe tamen ex humano timore malos non corripiunt, vt debent. Ratio est; quia tenemur, qua possumus ratione, non minus miseriam proximi spiritualem, in peccati nocumento potissimum sitam, quā temporalem auertere & subleuare: commodissima autem ratio est correptio fraterna, per quam intelligitur omnis admonitio, obtestatio, informatio & instructio, ad corrigendū proximi peccatum ordinata. Quæ ratio etiam probat, hoc præceptum esse naturale; vt recte docet Valentia q. 10. p. 2. iuxta Aristotelem 6. Eth. cap. 3.

75 **ASSERTIO II.** Hoc præceptum, cum affirmatiuū sit, obligat non pro semper, sed pro certo tantum tempore, certisq; circumstantijs, quarū aliæ requiruntur ex parte materiæ, seu peccati corrigendi; aliæ ex parte personæ corrigentis; aliæ ex parte personæ corrigendæ. Ita S. Thomas loc. cit. & communis. Primum patet; quia hoc præcepto præcipitur, non prohibetur actus positivus. Ratio secundū est, quia id est commune omnibus præceptis affirmatiuis. Accedit quod alias inutilis, sæpe etiam noxia foret correptio, vt mox patebit, ex seqq. assertionibus.

76 **ASSERTIO III.** Vt præceptum hoc sub mortali obliget ex parte materiæ requiritur primo, vt id, vel secundum se sit peccatum mortale, vel certe alioqui in graue nocumentum spirituale proximi cedat; vt si peccatum aliquod veniale sit alicui propinqua occasio peccandi mortaliter; aut si in religione venialia quædam adeo sint in viridi obseruantia, vt à plerisque impune committantur. Est enim talis libertas & licentia magnum malum religiosi ordinis, & graue impedimentum perfectionis; quod proinde saltem Prælati ordinum tenentur sub mortali pro viribus emendare. Alioqui veniale per se (cæteris circumstantijs concurrentibus) sub veniali quidem corrigendum est, vt recte Syluester V. *Correptio*; Caietanus, Bannes, & Valentia hic q. 33. a. 2. iuxta illud Ioann. 13. v. 14. *Et vos debetis alter alterius lauare pedes*; attamen non sub mortali, ex communi, quia materia leuis est.

77 Circa peccata verò, in quibus ignorantia excusat proximum à culpa mortali, hæc capita sunt notanda. Primo; publicus Doctor siue concionator generatim tenetur necessariam doctrinam de peccatis vitandis pro ratione officij tradere, iuxta illud 1. Corinth. 9. v. 16. *Vt enim mihi est, si non euangelizauero.* Secundo; Si admonitio seu instructio particularis non credatur profutura, sed potius obfutura, omittenda est; nisi fortè ignorantia cedat in aliorū damnus, seu periculum, cuius potior habenda sit ratio. Tertio; in causis matrimonialibus, inuincibilis ignorantia facti particularis, vel etiam obscuri iuris; ob quod accidit matrimonium contractum esse nullum, regulariter dissimulanda est, ob securum scandalū, iuxta cap. *Quia circa*, de consanguinitate,

Quartò; quando admonitio, omnibus spectatis, utilis existimatur futura, nulliq; damnosa, adhibenda est. Quintò; quando alicui utilis est, alijs damnosa, seruandus ordo charitatis. Hæc & plura alia Valentia q. 10. p. 2. Arragonius hic a. 6. post Nauarrũ de poenitentia dist. 7. & manual. c. 24. n. 12. Couarruuiam in epitom. Canum relectione de poenit. Medinam Cod. de Confess. Sotum in 4. dist. 18. q. 2. a. 2.

78 Secundo requiritur, vt peccatũ hoc nondũ sit emendatũ ac deletum: siue alias adhuc in fieri consistat, siue in facto esse: adeoq; etiã siue adhuc in futurũ pendeat, siue iam plenẽ tranfactũ sit, ex comuni apud Valentia cit. pun. 2. Quia tamen ex peccato deleto sæpe remanet quoddã recidivæ periculũ, Superioris erit videre, vbi ad hoc tollendũ opus sit paterna correptione & providentia, iuxta Glossam in Can. si peccaverit 2. q. 1. & cap. Qui alios, de hæreticis.

79 Tertio requiritur vt peccatũ hoc tibi sit cognitũ. Alias enim non potes corrigere; iudicia autẽ temeraria, & suspensiones vane, ne in hoc miserie spiritalis genere, bona existimatio proximo debita temerẽ lædatur, diligentissimẽ cauenda, vt suo loco de Iustitia dicitur.

Qua de causã etiam probabilius existimo, vniuersim, & perse loquendo non sufficere probabile cõiecturã de peccato proximi, sed requiri cognitionẽ moraliter certã, ne nimis odiosos nos apud pximũ reddamus, vt docet etiã Arragonius hic a. 2. et si cõtrariũ cũ Adriano asserat Valentia loc. cit. Cuius opinio locũ habet, tum in casu peccati grauis & periculosi cõmunitati, vt rectẽ Arragonius; tũ etiã vbi facultas adesset ita circũspectẽ corripiendi pximũ, vt ei, si reus esset, vtilis futura putaretur correptio; si secus, nec proditura qdẽ suspiciõnẽ. In aliorũ verò peccata non debent inquirere priuati, sed soli superiores, vt ex cõmuni S. Th. a. 2. iuxta August. serm. 16. de verbis domini, vt dictũ etiã in simili dubio 2.

80 ASSERTIO IV. Ex parte corrigentis requiritur primò potẽtia, vt possit corrigere, vt in simili de elemosyna dictũ dub. 2. & 3. Poterit autẽ, adeoq; debet etiã priuatus ex S. Th. a. 3. & scripturis ad ductis, idq; etiã si sit peccator, ex cõmuni S. Thomæ a. 5. post Augustinũ lib. de catechizandis rudibus c. 14. & l. 2. de sermone Domini in monte c. 30. modò interim debita ab eo moderatio adhibeatur, vt iisdem notant, ita vt humilitas ac benignitas correptionis, vanitatis & contẽptus suspiciõnẽ amoliat, & peccator, cum opus est, prius etiã scandalũ tollat, ac p loco & tempore seipsum non negligat, iuxta illud Matt. 7. v. 5. Hypocrita, eijce primum trabẽ de oculo tuo; & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Et ad Rom. 2. v. 1. In quo enim iudicas alterum, seipsum condemnas: eadem enim agis qua iudicas. Quinquã perse alias, & ob finẽ correptionis præcisẽ, poenitentiã ipse prius agere non tenetur, vt iuxta S. Th. cit. a. 5. rectẽ post Sorũ docent Bannes, & Valẽtia; et si contrariũ docuerit Richardus, fauentibus etiam quibusdã alijs Scholasticis in 4. dist. 19. id quod etiam de prædicatione publica rectẽ contra Caietanum & Syluestrum notauit Arragonius hic a. 5. cum Soto.

81 Secundo requiritur, vt nullũ inde sibi vel alijs timeat nocumentũ, cuius meritò potior habeatur ratio; ex dictis de ordine charitatis q. 3. dub. 4. Alias periculũ corporis, aut fortunarũ vniuersim à corre-

ptione non excusat, ex S. Thoma hic q. 33. a. 3. quicquid Mayron apud Valentiam, & Victoria dixisse ferantur. contra Augustinũ in prima conclusione citatũ. Certẽ quicq; priuatus, alijs circumstantijs concurrentibus, sub mortali tenetur corripere fratrem existentem in graui necessitate, dummodo id tacere possit sine graui periculo vitæ, famæ, vel bonorum temporalium, vt rectẽ docet Arragonius a. 2. cit. q. 33.

ASSERTIO V. Ex parte corrigendi, requiritur primò necessitas siue indigentia, nempe vt is nõ existimetur probabiliter aliunde, sua vel alterius ope, oportunẽ ac tempestiue corrigendus, vt rectẽ Caietanus V. Correllio, & Valentia loc. cit. ex cõmuni, & in simili dictũ est dub. 2. Existimata autẽ post diuturni primũ temporis moram, absq; meo interuentu, futura emendatio, perse non excusat; tum ppter varia mortis pericula, quẽ interim possunt occurrere: tum quia sine graui damno, & certo noai peccati mortalis periculo, non potest quisquã diu carere gratia sanctificante, vtpote necessaria ad mortalialõgo tempore vitanda, alibi dictũ de gratia t. 2.

Secundo requiritur aliqua spes vilitatis ac fructũ, iuxta Prou. 9. v. 8. Noli arguere derisorem, ne oderis te. Et Matth. 7. v. 6. Nolite dare sanctũ canibus, neq; mittatis margaritas vestras ante porcos; ne forte conculerint eas pedibus suis, & conuersi dirumpant vos. Ad Titũ 3. v. 10. Hæreticum hominem post unam, aut alterã correptionem deuota. Vnde si quis certò vel probabiliter putet, se nihil esse curũ apud proximũ, vel etiam obfuturũ, non debet corripere, vt cum Richardo in 4. dist. 19. a. 2. q. 2. Durando q. 3. docent Bannes, Valentia, & alij ex cõmuni, & colligitur ex S. Thoma hic a. 6. contra Adrianũ, qui putauit corripiendũ proximũ, modò non timeatur futurus deterior, etiam si probabiliter vt certo scias, te nihil profecturum.

Quod falsum probatur ex eo: tum quia finis intrinsecus correptionis fraternæ est vilitas proximi: Alia ratio: si correptionis iudicã, quẽ sæpe necessario adhibetur, propter bonũ cõmune; tametsi correpto nihil proficit, vel etiam obfit, iuxta S. Thomam cit. a. 6. & cõmune, & videre etiam est causã 11. q. 3. Tum quia regulariter, si correptio non prodest correpto, obest eo ipso, quod correptus ob speratam correptionẽ, maiorẽ sibi poenam adsciscit, vt fatetur Adrianus. Hinc notat Caietanus a. 6. sæpe ex hac parte peccare parentes, qui suos famulos aut liberos ita indiscrete corripiunt, vt deteriores & contumaciores, non meliores efficiantur.

Si quis tamen ad tempus quidẽ ob correptionem exacerbandus, sed postea sedata passione, serio se emendaturus videatur, talis, si nulla melior occasio speretur, rectẽ corrigetur; etiã neglecto illo peccato, ppter maius ipsius bonũ, vt rectẽ Valẽtia cũ S. Th. in 4. dist. 19. q. 2. a. 2. quæstiuicula 1. ad 5. & Adriano in 4. q. de corrept. fraternã §. Et quoad secundã partem

Idq; multò magis verũ habet, si correptus tantũ corporali quadam ægitudine, vt mærore, morbo, mentisue turbatione percellẽdus esset, iuxta Ap. 2. Cor. 7. v. 8. Quoniã etsi contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentia. Quin etiã fieri subinde poterit, vt quãuis correptio non proficit correpto, nihilominus tamen proficit cõmunitati, aut alijs proximis; in quo casu habenda erit ratio ordinis charitatis.

86 Quod si speculatiuè dubium sit, an sit, vel non sit profutura correptio, nihilominus adhibenda erit, modò certum sit non obfuturam, vt rectè cum Adriano docent Valentia, Bannes, & Arragonius. Secus, si dubium sit, an sit profutura, an obfutura, ex comuni apud eosdè, & Caietanū in summa loc. cit.

Quin etiam correptio hoc casu necessario omit- tenda videtur, etiam si par sit vtrinque; dubiū, vt rectè Bannes: eò quod maior sit obligatio præcepti negatiui, de non nocendo proximo, quam affirmatiui de comodando; etsi Valentia putet, hoc casu, pro arbitratu posse vel omitti vel adhiberi. Sicut nec corporalis medicus iure adhibet medicinā, de qua equè dubitat, an sit profutura, an grauior obfutura, vt rectè Syluester verbo *Medicus* n. 4. Azor lib. 2. c. 17. q. 11. Vasquez 1. 2. disp. 64. n. 22. post Innocentiū & alios.

87 Excipitur tamen casus extremæ necessitatis, & deploratæ alioqui salutis; tunc enim ob magnā imparitatē nocenti, & fructus probabiliter sperati, præponderat præceptū affirmatiuū, vt rectè Adrianus, Valentia, Bannes loc. cit. Idq; etiā confirmatur à simili dicto exemplo medici corporalis; qui in tali necessitate, licitè dubiam medicinam adhibet, si alia spes vitæ nulla superfit, vt iidem docent, etsi repugnare videatur Vasquez loc. cit. & disp. 65.

88 Tertiò requiritur ex parte correpti, talis opportunitas, vt probabiliter non expectetur comoditas eū fructuosius corripiendi, vt cum S. Thoma q. 33. a. 2. habet comūnis ex Augustino l. 1. de ciuit. Dei. c. 9. vbi ait, *si propterea quisq; obiurgandis & corripiendis peccatoribus parcat, quia opportuna tempus inquiritur, vel osidem ipsis metuis, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam erudiendos impediunt alios infirmos, & premant, atque auertant à fide, non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium charitatis.*

89 Ob eam verò præcisè causam, vt proximus interim in peccata grauiā incidens, feruentius resurgat, & cautior fiat, ordinariè nõ debet differri correptio; & grauiissimū per se peccati mortalis nocementū, & nobis non satis cognitum eiusmodi permissionis fructū; esto in casu aliquo raro, vbi id omnibus spectatis simpliciter ac prudenter existimaretur vtilius proximo, ita fieri possit, vt notauit Arragonius a. 2. iuxta Psal. 15. v. 4. *Multiplicata sunt infirmitates eorū: postea accelerauerunt.* Qua ratione pugnantēs etiam hac in re quorundā sententiæ conciliari poterunt.

90 Vt autem corripiendus, sit par, vel inferior corripiente, non requiritur: potest enim ac debet, concurrentibus ijs circumstantijs, quas diximus, fraternæ, non iuridicæ correptione corripī etiam Superior ac Prælati, iuxta S. Thomā q. 33. a. 4. & Augustinū in Reg. 3. cap. 43. & Epistola 19. & 109. seruata tamen debita moderatione, iuxta eosdè, vt scilicet cum humilitate ac mansuetudine corripatur; non cum proteruitia & duritia; neque palam & in faciem ei coram omnibus resistatur, sed reuerenter, ac in occulto admoneatur, iuxta illud 1. Timoth. 5. v. 1. *Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem.*

91 Nisi forte aliquid à Prælatorum vitijs imminet fidei seu pietatis periculū, quod alia ratione depelli non possit, iuxta S. Thomā loc. cit. tunc enim, quantum opus erit, etiam palam arguendus erit, iuxta Canon. *Paulus dicit*, causa 2. q. 7. exemplo videlicet S. Pauli, argumentis S. Petrum Apostolorū principē ad

Galat. 2. *Quamuis, vt inquit S. Thomas cit. a. 4. aliquo modo parem, nempe in vsu & executione, non etiam ratione officij & independentiæ. vt rectè interpretantur Caietanus & Valentia. De qua re in materia de legibus & de pontifice pluribus actū. Videri etiam potest S. Gregorius lib. 5. moral. cap. 10. & in pastoralī parte 3. cap. 1. admonitione 5.*

92 Vnde colligitur etiam, prælatorū vitia comūniter quidē in concione arguenda non esse; attamē etiam Papam, si quando scandalizet Ecclesiam, opportunè corripiendum esse, præsertim ab ijs, qui auctoritate pollēt, vt sunt Principes Ecclesiastici & Politici, idq; si monitio secreta non proficeret, etiam palam: *probabile namq; est, inquit Caietan⁹ hic a. 4. quod reuerentur Principes palam arguentes, quamuis aliqui subditorum salutem contemnat; & si ipse non fiat bonus, saltem alios non scandalizabit.* Vnde concludit, istos sese ex aduerso murum pro domo Israel opponere debere. Plura de hac re Turrecremata de Ecclesia.

93 ASSERTIO VI. Illis quidē circumstantijs concurrentibus, præceptū correptionis sub peccato mortali obligat; attamen nihilominus per accidens sæpe ob inaduertentiā seu ignorantia fieri potest, vt bona fide (seculā crassa & affectata ignorantia) omit- tens correptionē excusetur à mortali. Ita S. Thomas cit. q. 33. a. 2. Caietanus ibid. & v. *Correctio fraterna.* Valentia & Bannes hic. Et prima pars patet: quia vel tunc, vel nusquam alias obligabit præceptū correptionis sub mortali. Ratio secundæ partis est: quia cum præceptum hoc tot circumstantias requirat, vt dictum, facile hac in re interuenire potest naturalis quædam ignorantia, vel inaduertentiā, quæ in omni materia excusat à mortali.

94 ASSERTIO VII. Quod si ex timore omittatur correptio, seruanda est regula S. Thomæ cit. a. 2. Si quis enim, ppter mundanū timorē aut cupiditatē (omnino scilicet prædominantē fraternæ charitati) o- mittat correptionem, nulla penitus habita ratione præsentis necessitatis & opportunitatis, adeoq; obligationis, is ex suo genere mortaliter peccat. Secus si humanus quidā timor & cupiditas tardiorē quidē faciat hominē ad corrigendū delicta fratris, sed non adeo, quin si sciret, se proximū esse à peccato retrahere, adeo que se hic & nunc, omnibus spectatis, teneri ad correptionem, non obstante timore vel cupiditate, vellet corrigere; quandoquidem talis adhuc retinet prædominantem affectum charitatis. Vnde, inquit S. Thomas, *hoc modo quandoq; viri sancti negligunt corrigere delinquentes.*

Præterquam quod ipse timor tum plerūq; naturalis, ac vix in nostra potestate situs est, tum per se etiā hominē impedit, quo minus efficax quandoq; & potens sit ad exhortandum; adeo vt stante eiusmodi timore, subinde non magna spes esse possit, de fructu ex correptione prouenturo. Quanquam sanè in graui necessitate proximi, omnibus modis intendendum sit, ne fructui correptionis obsit. De qua re Augustinus plura lib. 1. de ciuit. cap. 9.

95 Atq; ex his inferitur, eum, qui firmiter alioqui statuens omnia mortalia vitare, ex timore tamen, tepiditate, vel alia quadam passione negligat præceptū correptionis, bona fide (adeoq; citra ignorantiam crassam & affectatam) existimans, se hic & nunc eo præcepto sub mortali non teneri, excusari à peccato

mortali, vt rectè notat Caiet. Valent. & Bañes loc. cit. Atq; hæc fere ad ipsam substantiã præcepti correctionis fraternæ pertinent, nunc de ordine agendû.

D V B I V M V.

An, & quis in correptione fraternæ ordo sit seruandus.

S. Thomas 2. 2. q. 33. a. 7. a. 8.

ASSERTIO I. Extat aliquis ordo correptionis à Christo præceptus; isq; per se & ex suo genere sub mortali obligans. Ita cõmunis apud S. Thõ. hic q. 33. a. 7. & patet Matt. 18. v. 15. & sequentibus his verbis: *Si autè peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solũ. Si te audierit, lucratus eris fratri tuo. Si autè te non audierit, adhibe tecum adhuc unũ vel duos, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos: dic ecclesie, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Vbi quinq; actus præscribuntur, cum hac subordinatiõne: I. Vt peccans secreto corripiatur; nempe etiã sæpius iterata monitione priuata, si ea, p̄ futura existimetur, vt notauit S. Th. q. 33. a. 8. II. Si hæc nõ, p̄ sit corripiatur etiã adhibitis testibus, qui vbi opus erit, delinquentẽ obseruent. intellige tamẽ cum hac duplici moderatiõne. 1. vt si sint aliqui, qui peccatum antea norint. non aduocentur alij; secus si alij non adũnt; ex cõm. apud S. Th. a. 8. ad 1. cont. Durand. 4. d. 19. q. 4. n. 4. & ex parte etiã cont. Adrian. quæst. de correct. frat. alioq; nonnullos apud Val. q. 10. pũ. 5. §. 2. qui dixerũt aut nunquã, aut eo solũ casu, si peccatũ iteretur, aut continuetur, testes eiusmodi adhibendos. 2. Vt si pauciores sufficiant, plures non adhibeantur. Dices; non licet ob spiritualẽ salutẽ, p̄ximo bona fortunæ auferre: Ergo nec famã minuire, adhibitis testibus &c. Resp. negando conã: quia hoc mediũ est p̄ se ordinatũ ad emendationẽ delinquentis, sicut detectio vulneris corã medico: ad quod proinde, supposita obligatione corrigendi, ius suppetit. III. Præcipitur vt denunciatur prælato, præcipue nimirũ tanquã patri, ex cõm. secundario autè etiã vt iudici, vt cum S. Th. a. 8. ad 4. Rich. Dur. Adria. Gabr. docent Syluester V. Correptio. n. 4. & Val. cit. p. 5. §. 1. & colligitur ex cit. verbis scripturæ. IV. Vt paternè à Prælato corripiatur, & si consultũ videatur ad emendationẽ, etiã paternè, sed secretè puniatur. V. Vt si nec hoc quidẽ proffit, etiã publice (seruato, quoad opus erit, iuris ordine, vt dicitur) puniatur; nec posterior actus ante priorẽ exerceatur. Ratio patebit inferius. Ex quibus refellitur Bernardinus Areualensis tract. de corrept. frat. significans, eum correptionis ordinẽ, solũ esse in consilio, apud Val. pun. 5. §. 1. Ban. hic a. 7. qui ait, hanc sententiã non minus intolerabilẽ esse, quam singularẽ.

ASSERTIO II. Hoc præceptũ Christi est naturale, & locũ habet etiã in ijs peccatis, quæ contra nos directè non sunt commissa. Primũ ex cõm. rectè docent Ban. & Val. loc. cit. Ratio est. Quia correptio fraternæ, ex ipso præscripto luminis naturalis, faciẽda est cũ minimo, quoad fieri potest, correpti dano; quod fit iuxta præscriptũ ordinẽ. Præterquã quod Christus nullũ nouũ præceptũ ad naturæ præcepta adiecit, præter ea, quæ sunt de fide, aut sacramentis, quale quidẽ nõ est istud, de ordine correptionis fraternæ. Secũdũ, est cõm. apud S. Th. q. 33. a. 7. Et patet ex dub. p̄ced. Ratio est; quia etiã cætera peccata impediunt, p̄ximi salutẽ, ad quã hoc præceptũ ordinatur.

ASSERTIO III. In quibusdã tamen casibus hic ordo obseruandus non est. Ita S. Th. hic a. 7. & 8. ex cõm. conditione præceptorũ affirmatiuorũ. Et primũ casus est, si peccatũ, p̄ximi sit scandalosũ & publicũ ac notoriũ, seu notorietate facti, per publicã infamiã, vel notitiã, in aliqua cõmunitate, vicinia, vel collegio; seu notorietate iuris, vt si palam in iudicio sit conuictũ; tunc enim regulariter aut publicè arguendũ, aut ad superiorẽ deferendũ, vt efficaciter bono cõmuni consulatur: Secus si (quod raro accidet) priuata monitione satis certo & efficaciter bono priuato simul & cõmuni consultũ esse possit, iuxta S. Th. cit. a. 7. vbi etiã hunc ipsum casum refert præter alios DD. 4. d. 19. Can. super. c. noui, de Iudicijs & c. 1. de p̄cõn. & rem. & patet ex Apost. 1. Tim. 5. v. 20. *Peccantes corã omnibus argue, vt ceteri timeant.* Secundus casus est, si peccatũ, quãuis occultũ, vergat in p̄nitentiã cõmunitatis, & periculũ sit in mora, tunc enim rursũ superiori quãprimũ est deferendũ, saltè regulariter, vt dictũ, ex cõm. S. Th. a. 7. & DD. 4. d. 19. Quod si tali casu defuit alij, tenentur etiã denunciare Clerici, nec idcirco incurrunt irregularitatẽ, quãuis sequatur p̄cõna capitis, modo id faciant cum p̄testatione cõsuetã, vt rectè notarunt Caiet. Ban. cit. a. 7. & Val. q. 10. pun. 5. §. 1. Talia vero peccata iuxta S. Th. ib. censentur proditio, seditio, prædicatio fidei disseminatio occulta hæresis, & in religione etiã illud, quod est publicè scandalosũ, aut infamiã Ordini allaturũ. Tertius casus est, si peccatũ, quãuis occultũ, natura sua ita contagiosũ, exitialẽ, ac pertinax sit, vt nisi per superiorẽ efficacissimis remedijs emendetur, caueri & emendari vix latius posse videatur, vt est formalis hæresis, que vt *cancer serpit*, iuxta Apost. 2. Tim. 2. v. 17. Quæq; proinde in terris, ab hæresis peste liberis, cõmuni sancte inquisitionis lege, merito iubetur quamprimũ ad Inquisitores fidei deferri. De quo Castro lib. 2. de hæret. inquisit. c. 2. 5. Ban. a. 8. dub. 2. ad 4. Val. q. 10. p. 5. §. 1. Consulenda tamen etiã praxis & consuetudo locorũ, seu specialia priuilegia, quibus nonnunquam indulgeri potest, vt quis nõ teneatur cognitũ à se hæreticum deferre, quamdiu nihil contra religionem Catholicã in eiusmodi terris admittit. Quartus casus est, quando peccatũ occultum, quod non satis constat, an efficaciter priuata monitione emendari possit, vergit in detrimentũ notabile alterius, seu vnus, seu pluriũ, quorũ iuxta charitatis ordinẽ, omnibus spectatis, maior habenda sit ratio, quam famæ delinquentis, vt iuxta S. Th. a. 7. docent Paludanus in 4. d. 19. q. 4. & Valent. cit. pun. 5. §. 1. Quintus casus est, si ordo vel modus ille ex toto, vel ex parte inutilis sit, tunc enim eo membro seu gradu, qui inutilis prudenter iudicatur, omisso, ad subsequentiẽ rectè transitur, iuxta S. Thomã a. 6. & 7. ex cõmuni: sic tamen vt priuata monitio etiã sæpius iteretur, quamdiu spes probabiliter habetur per secretam monitionẽ corrigendi delinquentẽ, vt ex S. Thomã a. 8. dictũ: quod seruata proportione, etiã de testium inductione videtur dicendum. Sextus, si peccans ipse, propter maiorem in spiritu profectũ, & sui demissionẽ, iuri suo renunciãns (vt iuxta constitutiones à sumis pontificibus approbatas, præfertim à Paulo III. & Iulio III. & Gregorio XIII. apud Ribadeneirã lib. 2. vit. Ign. c. 17. & lib. 3. c. 21. & 23. in societate nostra accidit, incautè

hic obloquentibus Banne & Lorca d. 47. n. 8.) vel
litac contentus sit, vt peccatū suū qualecunque,
extra confessionē cognitum, sine mora, non obser-
uato illo correptionis ordine, superiori denūciatur;
quia tunc scienti & volenti nulla fit iniuria; & in-
Religione, que erga externos etiā & seculares homi-
nes in varijs admodū officijs & functionibus occu-
patur, ad securiorē subditorū gubernationem valde
expedit, superiorib⁹ eiusmodi defectus non esse in-
cognitos Sicut ob iustam causam etiā potest quis-
que alteri condonare obligationem restituendi fa-
mā; & confessario dare facultatē, peccata in con-
fessione audita alteri narrandi, vel etiā ipse superiori
suos defectus aperire: siue quis interim absolute sit
dominus famæ, siue non. Præterquā quod vniuer-
sim, etiā in cæteris Religionibus, quoad culpales
leues, id licitū esse tradit S. Th. hic a. 7. ad 4. quoad
grauis autē aliunde cōmunitid esse solet necessa-
rium, iuxta casus superius relatos; vt bene etiā docet
Suarez hic d. 8. sec. 6. à n. 11. vbi refert in constitu-
tionibus Dominicanorum haberi, imēdiate esse denū-
tiantia delicta superiori, & idem habere Bona-
uenturam in exposit. regulę S. Francisci.

Certe in Regulis Prædicatorum dist. 1. c. 18. §. 6.
dicitur *Si quis tale quid extra monasterium commiserit,
frater qui cum eo est, studeat eius excessum Prælato quā-
tocius intimare.* Et vt refert Bernardinus de Areualo,
in regulis fratrum minorum Barcinonensibus dicitur:
*Debeant fratres exeuntes in reditu suo, Guardiano
notabiles excessus sociorū suorū intimare. Quod si non fece-
rint, per superiorē, cui hoc constiterit, in ieiunio panis &
aquæ, vel alias puniantur. Et si vnus frater alterius fra-
tris excessus scierit per duas vias, vtpote per confessionē,
& aliter, nihilominus sic Guardiano, vt dictum est, dicere
debeat.* Imo ipse etiā S. Th. quodlibet. 11. a. 13. inter
religiosos id vniuersim approbat, vt inferius dicitur.

106 ASSERTIO IV. Interim certum est, vbi iuxta regu-
lā nulla talis resignatio, & proprii iuris cessio fa-
cta est, ordinē correctionis fraternę esse in præcepto
etiā inter religiosos. Ita ex cōmuni recte docent Val-
entia & Bañes, idq; ipsū aperte supponit S. Tho-
mas hic a. 7. & quodl. 11. q. 9. a. 13. vt & Basilus in
quæstionibus sulius explicatis q. 46. Augustinus regu-
la 3. & alij. Quicquid in contrariū dixisse videat
Humbert⁹ in reg. August. c. 97. Rich. in 4. d. 19.
a. 3. q. 1. quibus fauet Suarez loc. cit. n. 12. vbi dicit,
religiosos, ob statū, & studiū perfectionis, saltē taci-
te quoad hoc renuntiasse iuri suo: modo semper ha-
beat ut ratio charitatis, cuius iuri, inq; nemo cedit.

107 Ratio nostrę sententię est manifesta; quia Reli-
giosus non min⁹, quā seculares, seruant ius ad famā;
& leges charitatis cōmunes sunt omnib⁹; expeditq;
publice ac priuatim bonā cuiusq; famā temere non
lædi, vt prudenter aduertit S. Thomas hic a. 7.

Quo fit, vt & quoad illorū Religiosorum peccata
de quib⁹ in sexto illo casu peculiariter egim⁹, in cæ-
teris, in quibus iuri suo non cesserunt, seruari ordo
correptionis debeat. Neque cessio illa iuris proprii
extēdi debet ad casus non expressos, v.g. vt talis denū-
tiationis promiscue, & absq; differentia fiat etiā
Confessario, aut Patri spirituali in Ordine; hi enim
superiorū nomine minime intelliguntur: & ea que
odiosa sunt, ac in præiudicium tertij verunt, non
sunt extendenda, sed potius restringenda.

108 Nec obstat c. *Qualiter & quando* 1. de accusatio-

nibus, in cuius fine dicitur: *Hunc tamen ordinē (cor-
rectionis) contra regulares personas non credimus vsque
quāq; seruandū: quia cum causa requiret, facilius & li-
berius à suis possint administrationibus amoueri.* Hic e-
nim sermo potius est de correctione iuridica quam
fraterna: neq; vniuersim dicitur, ordinē illic non es-
se seruandum; sed non *undiquāq;*, vt significetur, fa-
cilius illic occurrere causas, ob quas ordo ille rela-
xetur; & vero ad auferendam alicui administrati-
onē etiā alias sæpe causas iustas suppetere posse.

Interim dubium nō est, etiā in cæteris religio-
nibus condi posse eiusmodi regulam, imēdiate
superiori defectus denūtiandi: ita vt ea obligentur
omnes quotquot ea regula cognita, in talem reli-
gionē admitti consentiunt: esto fortassis antiquio-
res, si regulam non acceptent, ea non obstringan-
tur, vt Bannes & alij existimant.

ASSERTIO V. Quare etiā seclusā speciali eius-
modi regula, & cessioe iuris, regulariter ac per se
loquendo, quādo secreta monitio satis profutura
videtur ad proximi emendationē, nunquā ea præ-
termissa, peccatum imēdiate denūtiandum erit su-
periori siue prælato etiā vt Patri; siue de religiosō-
rum, siue de secularium emendatione & correctione
agatur: esto Prælatus melius, seu maiori cum fructu
spirituali subditū emēdaturus credatur. Hęc vt et
iam sequentes assertiones spectant ad maiorē decla-
rationem ordinis correctionis fraternę à Christo
præscripti: in quo cum tertius gradus, siue actus su-
perius relatus loquatur de denūtiatione Prælato
(secundario) etiā vt iudici faciendā; dubium ta-
men superest, vtrum non possit imēdiate fieri denū-
tiationis prælato, non quidem vllō modo vt iudici, sed
solum vt Patri, qui profuturus solum peccanti, nul-
lo autem modo obfuturus credatur.

Et vero non desunt, qui vniuersim affirmāt, præ-
sertim vbi de regularium emendatione agitur. Ita
plane videtur sensisse S. Thom. quodl. 11. a. 13. vbi
ait: *Si videtur, quod correctio melius fiat per Prælato, &
Prælatus nihilominus sit pius, discretus & spiritualis, non
habens rancorem seu odium, aduersus subditum delin-
quentem, tunc licite potest hoc illi denūtiari, non sicut
Prælato, sed sicut persona proficenti ad bonum proximi.*
Et in resp. ad 3. *Si aliquis, inquit, refert Prælato culpa
proximi (etiā ommissa secreta monitione) intendens
vel cautelam futurum, vel aliquod huiusmodi, quod
ad emendam proximi videret expedire, non peccat.*
Idem docent Rich. in 4. d. 19. a. 4. q. 1. in corp. & ad
2. Bonau. in c. 17. Luc. Gabriel lect. 74. in can. An-
gelus V. *Denūtiatio* n. 10 Rosella V. *Inquisitio* in it.
& Bernardinus Areualensis lib. de frat. corrept. Fun-
damentum est: quia hoc non est contrarium ordini
à Christo præscripto; vbi sermo est de Prælato etiā vt
iudice, sicut dictū est sæpius, & fructus vberior spi-
ritualis merito præponderat illi iacturæ famæ, &c.

Sed nihilominus proposita assertio cōmunis &
satis certa est, quā tradunt Adr. in 4. tr. de corr. frat.
sub fin. Syluester V. *Correctio frat.* q. 5. Sotus relect. de
secre. mem. 2. q. 4. ad 3. Bañes hic a. 8. Nauar. man. c.
24. n. 14. Val. q. 10. pun. 5. §. 1. post Ang. reg. 3. c. 23.
Humbertum ibidem c. 97. Hug. Victorinū ib. c. 6.
& ipsum S. Thomā hic q. 33. art. 8. ad 4. vbi solum
denūtiationem Prælato vt Patri faciendā docet,
ante testium inductionē, non ante secretam moni-
tionē. Probatur, tum quia id consonum est ordini à
Christo

Christo præscripto, in quo simpliciter & ante omnia secreta monitio præmittenda dicitur. Tum quia id ipsum exigit charitas, ut frater suo quam minimo damno corrigatur, neque ad ullam eius infamiationem coram altero procedatur, si absque hoc satis corrigi possit: neque fas est, solum propter maius bonum spirituale alicuius, famam aut fortunas eiusdem ledere. Ex quibus patet responsio ad contrarium fundamentum.

Dixi tamen *regulariter*, & quando secreta monitio satis profutura videtur. Nam si vel dubium sit an ea quamvis iterato adhibita sit profutura, aut si in præsentem quidem respicientia speretur, non tamen certa & constans emendatio; sed potius prudenter timeatur relapsus, tum ipsa charitas suadet, ob coercendum recidivæ periculum, & efficaciorē cautelam in futurum adhibendam, peccatum proximi, saltem religiosi, prælato siue superiori, veluti patri (si modo verè talis erga subditum futurus credatur) licite patefieri, siue prætermissa, siue etiam adhibita prius secreta monitione, ut cum Richardo, Angelo, Gabriele loc. cit. recte docent Adrianus, Sotus, Navarrus, locis citatis. Ratio est; quia tunc secreta monitio non satis est, aut putatur efficax ad finem fraternæ correctionis. Vnde etiam inter alias Constitutiones à S. Bonaventura in Capitulo generali editas dicitur: *Doctrinæ, quod frater, qui fratrem corripit de aliquo excessu, secundum formam Evangelij in occulto, non tenetur revelare superiori, qui potest esse debet prodesse, & animarum pericula præcauere: ex sententia totius Capituli definitum est, doctrinam esse pestiferam.*

ASSERTIO VI. Regulariter tamen, peccatum Regularium, quando Prælati Religionis vir vere prudens & religiosus noscitur, post secretam monitionem frustra adhibitam, aut pro inani merito habitam, fas est etiam omiſſa testiū inductione, statim Prælato vel Patri denunciare: quod de Prælati & peccatis seculariū, ita regulariter locū non habet: Prior pars patet ex moderatione præcedentis assertionis, ubi etiam authores citauimus.

Posteriorem partem à potiori tradunt Bannes, Valentia Lorca loc. cit. qui vniuersim docent, antequam proximus denunciatur Prælato etiam vel Patri, semper præmittendam esse non tantum monitionem secretam, sed etiam inductionem testiū, quando ille per hæc corrigendus existimatur. Ratio eiusdem partis, ac simul discriminis inter seculares & Religiosos est: Quia prælati regulares communiter sunt & præsumuntur viri prudentes & spirituales, qui satis discernant, inter officium Patris & Iudicis; accepturi & adhibitori: talem denuntiationem solum ad bonum ipsius subditi: cum tamen contra Prælati seculares eorumque Ministri & officiales sæpe inter vtrumque officium non satis distinguant, sed continuo nonnunquam à denuntiatione fraterna ad inquisitionem seu punitionem iuridicam conuolent, non parua delinquentis iniuria, assueti foro externo magis, quam foro interno conscientia.

Qua de causa iuxta prudens etiam iudicium merito minus graue Regularibus censetur, coram solo prælato veluti Patre, quam coram vno vel duobus alijs testibus infamari, à quibus sæpe plus timeri potest incommodi quam à Prælato. Qua in re tamen

vniuersim habenda est ratio circumstantiarum, præsertim personæ Prælati, an sit vir prudens, discretus; suavis, an vero asper: quia ob contrarias circumstantias, fieri potest, ut prælato seculari merito ante inductionem testiū peccatum intimitur, Regulari non item. Sed nunc videamus, quid Prælato faciendum, postquam ad eum, siue iuxta ordinem Euangelicum à Christo præscriptum: siue ex causa, prætermisso eo ordine, peccatum subditi delatum est: denique quomodo vltierius procedendum, si per viam fraternæ correctionis delinques non emendatur.

ASSERTIO VII. Prælati propter eam præcisè denuntiationem Euangelicam, sibi seruato consueto correctionis ordine factam, non post crimē denuntiatum poenis à iure præscriptis punire, nec peccatum occultum, etsi per duos aut plures testes probari possit, publice euulgare, si id priuata correctione sufficienter emendari possit: etsi possit delinquentem, in eius bonū, arbitraria poena secreta, ut Pater, castigare, sublati occasione peccandi, & alijs cautelis, citra delinquentis infamiam, prudenter adhibitis, ne in peccatum is relabatur, etiam si alioquin emendatione polliceatur. Ita Bañes cit. a. 7. dub. 2. ad vltimū, & dub. 4. Valentia cit. pun. 5. ex communi.

Quod proinde in primis etiam seruandum in ea religione, in qua Prælati, ob cessionem iuris ex regula factam, prætermisso consueto ordine, peccati seu defectum probrosum subditi intellexit, ne is idcirco statim in Refectorio, vel Capitulo, aut alias publicetur aut manifestetur.

Ratio est; quia forum correctionis fraternæ est secretum & occultum, in quo Prælati se gerere primo ac præcipue debet ut Patrem, ac simul famam subditi, quoad potest tueri, ex dictis: ita tamē, ut delinquentis quoad citra infamiam seu publicationem eius fieri potest, efficaciter emendetur. Qua de causa etiam Prælatum posse, si id ratio delicti patiat, excommunicationem quoque; tanquam poenam medicinalem ipso facto incurramdam, delinquenti munitari, si de nouo peccat, recte notauit Valentia cit. pun. 5. §. 1. ex communi. De qua re bene etiam Suarez hic disp. 8. sec. 6. n. 13. *Sine vlla*, inquit, *probatione* (denuntiantis) *Prælati non tenetur, nec debet fidem adhibere, atque adeo nec suo officio fungi, etc.*, puniendo scilicet denuntiatum, si is delictum neget.

ASSERTIO VIII. Si crimen Prælato, seruato Euangelica correctionis ordine, legitime denuntiatum, paterna correptione secreta sufficienter emendari non possit, adeo vel ad publicū scandalū ex publico crimine consequens tollendum, vel ad temporale etiam aliorum nocuumentum auertendum, expeditiosum videlicet alijs crimine imminens, vel ad ipsam peccatoris emendationem, iam ex secreta correptione desperatam, efficaciter procurandā, vtile ac necessarium videatur, crimen publicari, publiceque puniri; poterit, ac debeat Prælati, non solum ut Pater, sed etiam ut Iudex, vtendo notitia illa quæ ex eiusmodi denuntiatione accepit, curare, vt eiusmodi crimen, saluo iuris ordine, publicetur, & quoad vtile ac necessarium est, ad supradictos fines, etiam publicis poenis puniatur: modo ex publicatione occulti criminis non maius scandalum aut malum timeatur, quam sit bonum ex correptione taliproventurum. Est mens S. Thomæ a. 7. & 8. & aliorum

rum, quos citauimus, & colligitur, ex dictis in 1. & 3. assertionione. Denunciatur enim crimen Prælato etiam vt iudici, saltem secundario, vt dictum.

Dixi tamen, *seruato iuris ordine*; quia in particulari videndum est, an adsint circumstantiæ requisitæ, vt siue per viam inquisitionis, siue accusationis, contra reum iure possit procedi, iuxta ea, quæ in materia de Iustitia dicuntur. Neq; enim iure communi videtur Prælatus, præcise vt Pater, adeoq; sine iuris ordine, occultum crimen ita sibi denunciatum, quamuis confessum, publicè suo arbitratu posse punire, nisi delinquens talem pœnam spontè velit acceptare, iuxta cap. *Inquisitiones*, de accusationibus; vbi dicitur, *nullum esse pro crimine, super quo aliqua nõ laborat infamia, seu clamor in sinuatio nõ præferit, propter dicta huiusmodi* (paucorum denuntiantium) publice puniendum.

Et si possit prælatus, cum opus videbitur, cogere confcios, ad crimen iuridicè etiam denunciandum, vel accusandum, seu contestandum, vt rectè docet Bannes loc. cit. excommuni, quod quidem etiam locum habet, quando delictum Prælato solum vt

Patri denunciatum fuit, nec iam ex correptione fraternali seu Paterna fructus debitus speratur. Alias si priuata alicuius vel aliorum familiarium monitio, testiumue inductio profutura videretur, non existimarem eam hoc casu prætermittendam.

ASSERTIO IX. Quin etiam non obstante denuncia-
tione fraternali, & ordine correptionis, quoties-
cunque contra peccatum correptum, si non inter-
uenisset correptio fraternali, licite potuisset, aut et-
iam debuisset iuridicè procedi (seu via inquisitio-
nis, seu accusationis) roties etiam poterit ita pro-
cedi, post correptionem fraternali; siue delinquens
alioqui sit iam emendatus; & siue spes sit emenda-
tionis, siue non sit. Ita contra varios aliter sentien-
tes rectè docent Bannes & Valentia locis citatis.
Ratio est. Quia via correptionis fraternali nil præ-
iudicat correptioni iuridicæ, & habet vtraque suum
proprium ac speciale finem sibi propositum: illa
vt emendetur delinquens, hæc, vt iustitiæ admini-
stratione, consultum sit bono publico; de
qua plura inferius, de iu-
stitia.

Q V Æ S T I O VI.

De vitijs Charitati oppositis, vt Odio, Schismate, Bello, Scandalo &c.

S. Thomas 2. 2. q. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 43.

Absoluetur hæc quæstio nouem dubitationibus. I. Quæ & quàm varia sint vitia Charitati opposita: ac speciatim, an & quale peccatum sit odium, acedia, inuidia, discordia & contentio. II. Quid, & quantum peccatum sit schisma; & quæ sint pœnæ schismaticorum, & quid si Pontifex fieret schismaticus, aut hereticus; denique quid faciendum tempore schismatis. III. De Bello, ac primò quanam conditiones vniuersim ad iustum bellum requirantur. IV. Quomodo dubia belli causa examinanda sit, & diiudicanda. V. Quanam circa belli prosecutionem obseruanda sint; speciatim an & quomodo in bello liceat occidere, in seruitutem redigere, vel spoliare etiam innocentes, itemque spolia & bona ab hostibus iusto bello capta, vel etiam pretio aut dono accepta ad quos spectent. VI. De Circumstantijs belli, personam & tempus concernentibus: an Clericis; atque etiam diebus festis liceat bellare. VII. De rixâ, duello, & seditione. VIII. De scandalo, quid, quotuplex, & quale peccatum sit scandalum, & an semper sit peccatum, consilio, præcepto, ope, vel ad malum cooperari, vel à bono impedire. IX. An & quâ ratione bona seu spiritualia, seu temporalia dimittenda sint propter scandalum.

D V B I V M I.

Quæ, & quàm varia sint vitia Charitati opposita; ac speciatim an, & quale peccatum sit odium, acedia, inuidia, discordia, & contentio.

S. Thomas 2. 2. q. 34. 35. 36. 37. & 38.

EGimus hæcenus de charitate, eiusque obiecto, & actibus, præceptisque affirmatiuis, nunc de vitijs ei oppositis, adeoque præceptis negatiuis agendum est. Opponuntur autem charitati, secundum varios eius actus, varia vitia. Primo enim ratione primarij actus, qui est amor, oppo-

nitur illi odium. Secundo ratione gaudij, opponitur ei acedia & inuidia. Tertio ratione pacis, sex alia vitia, nimirum discordia, contentio, schisma, bellum, rixa, & seditio. Quarto, ratione beneficentiæ, quæ extertum charitatis actum diximus, opponitur ei scandalum, de quibus ordine cum S. Thomâ agemus.

Et.